

32009L0072

14.8.2009.

SLUŽBENI LIST EUROPSKE UNIJE

L 211/55

DIREKTIVA 2009/72/EZ EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA**od 13. srpnja 2009.****o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije i stavljanju izvan snage Direktive 2003/54/EZ****(Tekst značajan za EGP)**

EUROPSKI PARLAMENT I VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o osnivanju Europske zajednice, a posebno njegov članak 47. stavak 2. te članke 55. i 95.,

uzimajući u obzir prijedlog Komisije,

uzimajući u obzir mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora ⁽¹⁾,uzimajući u obzir mišljenje Odbora regija ⁽²⁾,u skladu s postupkom utvrđenim u članku 251. Ugovora ⁽³⁾,

budući da:

(1) Unutarnje tržište električne energije, koje se od 1999. godine postupno uvodi diljem Zajednice, teži pružanju stvarnog izbora svim potrošačima u Europskoj uniji, bez obzira na to radi li se o građanima ili o poslovnim subjektima, stvaranju novih poslovnih mogućnosti i jačanju prekogranične trgovine, radi postizanja povećanja učinkovitosti, konkurentnih cijena i viših standarda usluge te radi doprinosa sigurnosti opskrbe i održivosti.

(2) Direktiva 2003/54/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2003. o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije ⁽⁴⁾ dala je značajan doprinos stvaranju takvog unutarnjeg tržišta električne energije.

(3) Slobode koje Ugovor jamči građanima Unije – među ostalim slobodno kretanje robe, sloboda poslovnog

naстана i sloboda pružanja usluga – ostvarive su jedino na potpuno otvorenom tržištu koje svim potrošačima omogućuje slobodan izbor svojih opskrbljivača i svim opskrbljivačima slobodnu isporuku svojim potrošačima.

(4) Međutim, trenutačno u Zajednici postoje prepreke za prodaju električne energije pod jednakim uvjetima i bez diskriminacije ili nepovoljnog položaja u Zajednici. Pogotovo još ne postoji nediskriminacijski pristup mreži i jednako djelotvorna razina regulatornog nadzora u svakoj državi članici.

(5) Sigurna opskrba električnom energijom od vitalnog je značaja za razvoj europskog društva, provedbu održive politike klimatskih promjena i poticanje tržišnog natjecanja na unutarnjem tržištu. U tu svrhu trebalo bi dalje razvijati prekogranično međusobno povezivanje radi osiguravanja opskrbe svim izvorima energije po najkonkurentnijim cijenama potrošačima i industriji unutar Zajednice.

(6) Unutarnje tržište električne energije koje dobro funkcionira trebalo bi proizvođačima osigurati odgovarajuće poticaje za ulaganje u novu proizvodnju energije, uključujući u električnu energiju iz obnovljivih izvora energije, obračunajući posebnu pozornost na najizoliranije zemlje i regije na energetskom tržištu Zajednice. Tržište koje dobro funkcionira također bi trebalo potrošačima osigurati prikladne mjere za promicanje učinkovitijeg korištenja energije, za što je preduvjet sigurna opskrba energijom.

(7) Komunikacija Komisije od 10. siječnja 2007. naslovljena „Energetska politika za Europu” naglasila je važnost dovršenja unutarnjeg tržišta električne energije i stvaranja ravnopravnih tržišnih pravila za sva elektroenergetska poduzeća s poslovnim nastanom u Zajednici. Komunikacije Komisije od 10. siječnja 2007. naslovljene „Izgleđi za unutarnje tržište plina i električne energije” i „Istraživanje europskih sektora plina i električne energije na temelju članka 17. Uredbe (EZ) br. 1/2003 (konačno izvješće)” pokazale su da postojeća pravila i mjere ne osiguravaju okvir dostatan za postizanje cilja, a taj je unutarnje tržište koje dobro funkcionira.

⁽¹⁾ SL C 211, 19.8.2008., str. 23.

⁽²⁾ SL C 172, 5.7.2008., str. 55.

⁽³⁾ Mišljenje Europskog parlamenta od 18. lipnja 2008. (još nije objavljeno u Službenom listu), Zajedničko stajalište Vijeća od 9. siječnja 2009. (SL C 70 E, 24.3.2009., str. 1.) i Stajalište Europskog parlamenta od 22. travnja 2009. (još nije objavljeno u Službenom listu). Odluka Vijeća od 25. lipnja 2009.

⁽⁴⁾ SL L 176, 15.7.2003., str. 37.

- (8) Radi osiguravanja tržišnog natjecanja i opskrbe električnom energijom po najkonkurentnijoj cijeni, države članice i nacionalna regulatorna tijela trebali bi omogućiti prekogranični pristup novim opskrbljivačima električne energije iz različitih izvora energije, kao i novim proizvođačima električne energije.
- (9) Bez djelotvornog odvajanja mreža od djelatnosti proizvodnje i opskrbe (djelotvorno razdvajanje), postoji prirodna opasnost diskriminacije ne samo s obzirom na pogon mreže, već i s obzirom na poticaje vertikalno integriranim poduzećima za odgovarajuća ulaganja u vlastite mreže.
- (10) Pravila o pravnom i funkcionalnom razdvajanju predviđena Direktivom 2003/54/EZ nisu, međutim, dovela do djelotvornog razdvajanja operatora prijenosnog sustava. Na sastanku održanom 8. i 9. ožujka 2007. Europsko je vijeće stoga pozvalo Komisiju da izradi zakonodavne prijedloge za „djelotvorno odvajanje djelatnosti opskrbe i proizvodnje od djelovanja mreže“.
- (11) Jedino ukidanje poticaja vertikalno integriranim poduzećima za diskriminiranje konkurenata u smislu pristupa mreži i ulaganja može osigurati djelotvorno razdvajanje. Vlasničko razdvajanje, koje implicira imenovanje vlasnika mreže za operatora sustava i njegovu neovisnost o bilo kojim interesima opskrbe i proizvodnje, očito je učinkovit i stabilan način rješavanja neizbježnog sukoba interesa i osiguravanja sigurnosti opskrbe. Zbog tog je razloga Europski parlament u svojoj rezoluciji od 10. srpnja 2007. o izgledima za unutarnje tržište plina i električne energije ⁽¹⁾ uputio na vlasničko razdvajanje na razini prijenosa kao najučinkovitiji alat kojim se promiču ulaganja u infrastrukturu na nediskriminacijski način, pošten pristup mreži za nove sudionike i transparentnost na tržištu. Pri vlasničkom razdvajanju od država bi članica stoga trebalo zahtijevati da osiguraju da ista osoba ili osobe ne budu ovlaštene za provođenje kontrole nad poduzećem za proizvodnju ili opskrbu i da istodobno provode kontrolu ili izvršavaju bilo koje pravo nad operatorom prijenosnog sustava ili prijenosnim sustavom. Obratno, kontrola nad prijenosnim sustavom ili operatorom prijenosnog sustava trebala bi isključiti mogućnost provođenja kontrole ili izvršavanja bilo kojeg prava nad poduzećem za proizvodnju ili opskrbu. Unutar tih ograničenja, proizvođač ili opskrbljivač trebao bi imati mogućnost posjedovanja manjinskog vlasničkog udjela u operatoru prijenosnog sustava ili prijenosnom sustavu.
- (12) Svaki sustav razdvajanja trebao bi biti djelotvoran u ukidanju bilo kojeg sukoba interesa između proizvođača, opskrbljivača i operatora prijenosnog sustava, radi stvaranja poticaja za potrebna ulaganja i jamčenja pristupa novih sudionika na tržište pod transparentnim i učinkovitim regulatornim režimom te ne bi smio stvoriti pretjerano zahtjevan regulatorni režim za nacionalna regulatorna tijela.
- (13) Definicija pojma „kontrola“ preuzeta je iz Uredbe Vijeća (EZ) br. 139/2004 od 20. siječnja 2004. o kontroli koncentracija između poduzetnika (Uredba EZ-a o koncentracijama) ⁽²⁾.
- (14) Budući da vlasničko razdvajanje u nekim slučajevima zahtijeva restrukturiranje poduzeća, državama članicama koje odluče provesti vlasničko razdvajanje trebalo bi odobriti dodatno vrijeme za primjenu odgovarajućih odredaba. S obzirom na vertikalne veze između sektora električne energije i sektora plina, odredbe o razdvajanju trebalo bi primjenjivati u oba sektora.
- (15) U okviru vlasničkog razdvajanja, radi osiguravanja potpune neovisnosti djelovanja mreže od interesa opskrbe i proizvodnje te sprečavanja razmjene bilo kojih povjerljivih informacija, ista osoba ne bi smjela istodobno biti članom upravljačkog odbora operatora prijenosnog sustava ili prijenosnog sustava i članom upravljačkog odbora poduzeća koje obavlja bilo koju od funkcija proizvodnje ili opskrbe. Zbog istog razloga ista osoba ne bi smjela biti ovlaštena imenovati članove upravljačkog odbora operatora prijenosnog sustava ili prijenosnog sustava i provoditi kontrolu ili izvršavati bilo koje pravo nad određenim poduzećem za proizvodnju ili opskrbu.
- (16) Uspostavljanje operatora sustava ili operatora prijenosnog sustava koji je neovisan o interesima opskrbe i proizvodnje trebalo bi vertikalno integriranom poduzeću omogućiti zadržavanje vlasništva nad osnovnim sredstvima mreže uz istodobno osiguravanje djelotvornog odvajanja interesa, pod uvjetom da takav neovisan operator sustava ili takav neovisan operator prijenosnog sustava obavlja sve funkcije operatora sustava i da se uvedu detaljni propisi i sveobuhvatni mehanizmi regulatorne kontrole.
- (17) Ako je 3. rujna 2009. poduzeće, koje u vlasništvu ima prijenosni sustav, dio vertikalno integriranog poduzeća, države članice trebale bi stoga imati mogućnost izbora između vlasničkog razdvajanja i uspostavljanja operatora sustava ili operatora prijenosnog sustava koji je neovisan o interesima opskrbe i proizvodnje.
- (18) Radi potpunog očuvanja interesa vlasnika udjela u vertikalno integriranom poduzeću, države članice trebale bi imati mogućnost izbora provedbe vlasničkog razdvajanja bilo direktnim izdvajanjem ili diobom udjela u integriranom poduzeću na udjele u mrežnom poduzeću i udjele u preostalom poduzeću za opskrbu i proizvodnju, pod uvjetom da se poštuju zahtjevi koji proizlaze iz vlasničkog razdvajanja.

⁽¹⁾ SL C 175 E, 10.7.2008., str. 206.

⁽²⁾ SL L 24, 29.1.2004., str. 1.

- (19) Potpunu učinkovitost rješenja neovisnog operatora sustava ili neovisnog operatora prijenosa trebalo bi osigurati specifičnim dodatnim pravilima. Pravila o neovisnom operatoru prijenosa predviđaju odgovarajući regulatorni okvir kojim se jamče pošteno tržišno natjecanje, dostatno ulaganje, pristup novih sudionika na tržištu i integriranje tržišta električne energije. Djelotvorno razdvajanje putem odredaba o neovisnom operatoru prijenosa trebalo bi se temeljiti na organizacijskim mjerama i mjerama povezanima s upravljanjem operatorima prijenosnog sustava te na mjerama povezanim s ulaganjima, povezivanjem novih proizvodnih kapaciteta s mrežom i integracijom tržišta kroz regionalnu suradnju. Neovisnost operatora prijenosa također bi trebalo, među ostalim, osigurati kroz određena razdoblja „hlađenja” tijekom kojih se u vertikalno integriranom poduzeću ne obavlja nikakva rukovodeća ili druga odgovarajuća djelatnost kojom se ostvaruje pristup istim informacijama do kojih bi se moglo doći na rukovodećem položaju. Model djelotvornog razdvajanja neovisnih operatora prijenosa u skladu je sa zahtjevima koje je Europsko vijeće utvrdilo na svojem sastanku održanom 8. i 9. ožujka 2007.
- (20) Radi razvijanja tržišnog natjecanja na unutarnjem tržištu električne energije, veliki kupci koji nisu kućanstva trebali bi imati mogućnost odabira svojih opskrbljivača i sklapanja ugovora s nekoliko opskrbljivača radi zadovoljenja njihovih potreba za električnom energijom. Takvi bi potrošači trebali biti zaštićeni od klauzula o isključivosti čiji je učinak isključiti konkurentske ili komplementarne ponude.
- (21) Država članica ima pravo odabrati potpuno vlasničko razdvajanje na svojem državnom području. Ako država članica iskoristi to pravo, poduzeće nema pravo uspostavljanja neovisnog operatora sustava niti neovisnog operatora prijenosa. Nadalje, poduzeće koje obavlja bilo koju od funkcija proizvodnje ili opskrbe ne može izravno ni neizravno provoditi kontrolu ni izvršavati bilo koje pravo nad operatorom prijenosnog sustava iz države članice koja je odabrala potpuno vlasničko razdvajanje.
- (22) Na temelju ove Direktive različite će vrste organizacije tržišta postojati na unutarnjem tržištu električne energije. Mjere koje bi države članice mogle poduzeti radi osiguravanja ravnopravnih tržišnih pravila trebale bi se temeljiti na prevladavajućim zahtjevima općeg interesa. O usklađenosti mjera s Ugovorom i pravom Zajednice trebalo bi se savjetovati s Komisijom.
- (23) Provedba djelotvornog razdvajanja trebala bi poštovati načela nediskriminacije između javnog i privatnog sektora. U tu svrhu, ista osoba ne bi smjela imati mogućnost provođenja kontrole niti izvršavanja bilo kojeg prava kojim se krše pravila vlasničkog razdvajanja ili opcije neovisnog operatora sustava, ni samostalno niti zajednički, nad sastavom, glasovanjem ili odlučivanjem tijela operatora prijenosnog sustava ili prijenosnih sustava, kao ni poduzeća za proizvodnju ili opskrbu. Što se tiče vlasničkog razdvajanja i rješenja neovisnog operatora sustava, pod uvjetom da predmetna država članica može dokazati usklađenost sa zahtjevom, dva odvojena javna tijela trebala bi imati mogućnost kontrole nad djelatnostima proizvodnje i opskrbe s jedne strane i djelatnostima prijenosa s druge.
- (24) Potpuno djelotvorno razdvajanje mrežnih djelatnosti od djelatnosti opskrbe i proizvodnje trebalo bi primijeniti na cijelom području Zajednice, kako na poduzeća iz Zajednice tako i na ona koji nisu iz Zajednice. Radi osiguravanja međusobne neovisnosti mrežnih djelatnosti i djelatnosti opskrbe i proizvodnje na cijelom području Zajednice, trebalo bi ovlastiti regulatorna tijela da odbiju certificirati operatore prijenosnog sustava koji ne poštuju pravila razdvajanja. Radi osiguravanja dosljedne primjene tih pravila na cijelom području Zajednice, prilikom donošenja odluka o certifikaciji regulatorna bi tijela trebala u cijelosti uzimati u obzir mišljenje Komisije. Nadalje, radi osiguravanja poštovanja međunarodnih obveza Zajednice te solidarnosti i energetske sigurnosti unutar Zajednice, Komisija bi trebala imati pravo davanja mišljenja o certifikaciji u vezi s vlasnikom prijenosnog sustava ili operatorom prijenosnog sustava kojeg kontrolira osoba ili osobe iz treće zemlje ili trećih zemalja.
- (25) Sigurnost opskrbe energijom ključni je element javne sigurnosti i stoga je nezaobilazno povezana s učinkovitim funkcioniranjem unutarnjeg tržišta električne energije i integracijom izoliranih tržišta električne energije država članica. Električna energija može do građana Unije stići samo putem mreže. Funkcionalna tržišta električne energije, a posebno mreže i druga osnovna sredstva povezana s opskrbom električnom energijom bitni su za javnu sigurnost, konkurentnost gospodarstva i dobrobit građana Unije. Stoga bi osobe iz trećih zemalja trebalo ovlastiti za kontrolu nad prijenosnim sustavom ili operatorom prijenosnog sustava samo ako ispunjavaju zahtjeve djelotvornog razdvajanja koji se primjenjuju unutar Zajednice. Ne dovodeći u pitanje međunarodne obveze Zajednice, Zajednica smatra da je sektor prijenosnog sustava električne energije od velike važnosti za Zajednicu i stoga su nužne dodatne zaštitne mjere u vezi s očuvanjem sigurnosti opskrbe Zajednice energijom radi izbjegavanja bilo kakvih prijetnji javnom redu i javnoj sigurnosti u Zajednici i dobrobiti građana Unije. Sigurnost opskrbe Zajednice energijom posebno zahtijeva procjenu neovisnosti rada mreže, razine ovisnosti Zajednice i pojedinih država članica o opskrbi energijom iz trećih zemalja te

odnosa koji određena treća zemlja ima prema unutarnjoj i vanjskoj trgovini i prema ulaganjima u energetski sektor. Sigurnost opskrbe trebalo bi stoga procijeniti s obzirom na činjenične okolnosti svakog pojedinog slučaja kao i prava i obveze koje proizlaze iz međunarodnog prava, posebno iz međunarodnih sporazuma između Zajednice i predmetne treće zemlje. Ako je potrebno, Komisiju se potiče da izdaje preporuke za pregovore o odgovarajućim sporazumima s trećim zemljama koji se bave sigurnošću opskrbe Zajednice energijom ili za uključivanje potrebnih pitanja u druge pregovore s tim trećim zemljama.

- (26) Nediskriminacijski pristup distribucijskoj mreži određuje pristup potrošačima na razini maloprodaje. Međutim, područje diskriminacije u pogledu pristupa i ulaganja treće strane manje je značajno na razini distribucije nego na razini prijenosa na kojoj su zagušenje i utjecaj interesa proizvodnje ili opskrbe općenito veći nego na razini distribucije. Osim toga, pravno i funkcionalno razdvajanje operatora distribucijskih sustava zahtijeva se, na temelju Direktive 2003/54/EZ, tek od 1. srpnja 2007. i tek treba ocijeniti njegove učinke na unutarnje tržište električne energije. Trenutačno važeća pravila pravnog i funkcionalnog razdvajanja mogu dovesti do djelotvornog razdvajanja pod uvjetom da budu jasnije definirana, ispravno provedena i pažljivo praćena. Za stvaranje ravnopravnih tržišnih pravila na razini maloprodaje trebalo bi stoga pratiti djelatnosti operatora distribucijskih sustava da bi ih se spriječilo da iskoriste prednost svoje vertikalne integracije u vezi sa svojim konkurentnim položajem na tržištu, posebno u odnosu na kupce iz kategorije kućanstvo i male kupce koji nisu kućanstva.
- (27) Države članice trebale bi poticati modernizaciju distribucijskih mreža, kao što je uvođenje naprednih mreža, koje bi trebalo izgrađivati na način kojim se potiče decentralizirana proizvodnja i energetska učinkovitost.
- (28) Kod malih sustava može biti potrebno osigurati da pomoćne usluge pružaju operatori prijenosnog sustava koji su međusobno povezani s malim sustavima.
- (29) Radi izbjegavanja nametanja nerazmjernog financijskog i administrativnog opterećenja operatorima malih distribucijskih sustava, države članice trebale bi imati mogućnost, kada je to potrebno, izuzeti predmetna poduzeća od pravnih zahtjeva za razdvajanjem u području distribucije.
- (30) Kada se zatvoren distribucijski sustav koristi za osiguravanje optimalne učinkovitosti integrirane opskrbe energijom koja zahtijeva specifične pogonske standarde, ili kada se zatvoren distribucijski sustav održava ponajprije za potrebe vlasnika sustava, trebalo bi biti omogućeno izuzimanje tog operatora distribucijskog sustava od obveza koje bi predstavljale nepotrebno administrativno opterećenje zbog posebne prirode odnosa između operatora distribucijskog sustava i korisnika sustava. Industrijske, trgovačke ili lokacije sa zajedničkim uslugama kao što su zgrade željezničkih postaja, zračne luke, bolnice, veliki kampovi s integriranim uređajima ili lokacije kemijske industrije mogu obuhvaćati zatvorene distribucijske sustave zbog specijalizirane prirode svojih djelatnosti.
- (31) Postupci davanja odobrenja ne bi smjeli dovesti do administrativnog opterećenja nerazmjernog veličini i mogućem utjecaju proizvođača električne energije. Neprikladno dugotrajni postupci davanja odobrenja mogu predstavljati prepreku pristupanju novih sudionika na tržištu.
- (32) Trebalo bi poduzeti daljnje mjere radi osiguravanja transparentnih i nediskriminacijskih tarifa za pristup mrežama. Te bi se tarife trebale primjenjivati na sve korisnike sustava na nediskriminacijskoj osnovi.
- (33) Direktiva 2003/54/EZ uvela je obvezu da države članice uspostave regulatore sa specifičnim nadležnostima. Međutim, iskustvo pokazuje da je učinkovitost regulacije često ograničena zbog pomanjkanja neovisnosti regulatora o vladi te nedostatnih ovlasti i slobode odlučivanja. Zbog toga je na svojem sastanku 8. i 9. ožujka 2007. Europsko vijeće pozvalo Komisiju da izradi zakonodavne prijedloge koji će omogućiti daljnje usklađivanje ovlasti i jačanje neovisnosti nacionalnih energetskih regulatora. Tim bi nacionalnim regulatornim tijelima trebalo biti omogućeno pokrivanje kako sektora električne energije tako i sektora plina.
- (34) Energetski regulatori moraju imati mogućnost donošenja odluka povezanih sa svim relevantnim regulatornim pitanjima kako bi unutarnje tržište električne energije funkcioniralo ispravno te da budu potpuno neovisni o bilo kojim drugim javnim ili privatnim interesima. To ne isključuje ni sudski nadzor ni parlamentarni nadzor u skladu s ustavnim pravom država članica. Osim toga, odobrenje proračuna regulatora od strane nacionalnog zakonodavca ne predstavlja prepreku proračunskoj autonomiji. Odredbe koje se odnose na autonomiju u provedbi dodijeljenog proračuna regulatornog tijela trebale bi se provoditi u okviru definiranom nacionalnim proračunskim propisima i pravilima. Uz doprinos neovisnosti nacionalnog regulatornog tijela o bilo kojem političkom ili gospodarskom interesu putem odgovarajućeg sustava rotacije, državama članicama trebalo bi biti omogućeno uzimanje u obzir dostupnosti ljudskih resursa i veličine odbora.
- (35) Radi osiguravanja učinkovitog pristupa tržištu svim sudionicima na tržištu, uključujući nove sudionike, potrebni su mehanizmi uravnoteženja koji su nediskriminacijski i koji odražavaju troškove. Čim tržište električne

- energije postane dostatno likvidno, to bi se trebalo postići ustanovljavanjem transparentnih tržišnih mehanizama za opskrbu i nabavu električne energije, potrebnih u okviru zahtjeva za uravnoteženjem. U nedostatku takvog likvidnog tržišta, nacionalna regulatorna tijela trebala bi imati aktivnu ulogu u osiguravanju da tarife za uravnoteženje budu nediskriminacijske i da odražavaju troškove. U isto bi vrijeme trebalo predvidjeti odgovarajuće poticaje za uravnoteženje predaje i preuzimanja električne energije bez ugrožavanja sustava. Operatori prijenosnog sustava trebali bi omogućiti sudjelovanje krajnjih kupaca i udruženja krajnjih kupaca na tržištu rezervi i tržištu uravnoteženja.
- (36) Nacionalna regulatorna tijela trebala bi imati mogućnost određivanja ili odobravanja tarife ili metodologije koje su temelj za izračunavanje tarifa, na temelju prijedloga operatora prijenosnog sustava ili operatora/operatora distribucijskog sustava, ili na temelju prijedloga dogovorenog između tog operatora/tih operatora i korisnika mreže. Prilikom provođenja tih zadataka nacionalna regulatorna tijela trebala bi osigurati da tarife za prijenos i distribuciju budu nediskriminacijske i da odražavaju troškove te bi trebala uzeti u obzir dugoročne, granične, izbjegnute troškove mreže zbog distribuirane proizvodnje i mjera za upravljanje potrošnjom.
- (37) Energetski bi regulatori trebali biti ovlašteni za donošenje obvezujućih odluka u odnosu na elektroenergetska poduzeća i za izricanje učinkovitih, proporcionalnih i odvraćajućih sankcija elektroenergetskim poduzećima koja propuste djelovati u skladu sa svojim obvezama, ili za predlaganje da im takve sankcije izrekne nadležni sud. Energetski regulatori također bi trebali biti ovlašteni za donošenje odluka, bez obzira na primjenu pravila tržišnog natjecanja, o odgovarajućim mjerama kojima se osigurava korist za potrošače putem promicanja učinkovitog tržišnog natjecanja nužnog za ispravno funkcioniranje unutarnjeg tržišta električne energije. Uspostavljanje virtualnih elektrana — programa otpuštanja električne energije kojim su elektroenergetska poduzeća obvezna prodati ili učiniti dostupnom određenu količinu električne energije ili zainteresiranim opskrbljivačima odobriti pristup dijelu svojih proizvodnih kapaciteta na određeno vremensko razdoblje — jedna je od mogućih mjera koja se može koristiti za promicanje učinkovitog tržišnog natjecanja i osiguravanje ispravnog funkcioniranja tržišta. Energetski regulatori također bi trebali biti ovlašteni da doprinose osiguravanju visokih standarda univerzalnih i javnih usluga u skladu s otvaranjem tržišta, zaštiti ugroženih potrošača te potpunoj učinkovitosti mjera zaštite potrošača. Te odredbe ne bi smjele dovesti u pitanje niti ovlasti Komisije u vezi s primjenom pravila tržišnog natjecanja, uključujući provjeru koncentracija koja su od značaja za Zajednicu, niti pravila o unutarnjem tržištu kao što je slobodno kretanje kapitala. Neovisno tijelo kojemu stranka na koju utječe odluka nacionalnog regulatora ima pravo podnijeti žalbu, može biti sud ili neki drugi pravosuđno tijelo ovlašteno za provođenje sudskog nadzora.
- (38) Svako usklađivanje ovlasti nacionalnih regulatornih tijela trebalo bi uključivati ovlasti za pružanje poticaja elektroenergetskim poduzećima te za izricanje učinkovitih, proporcionalnih i odvraćajućih sankcija elektroenergetskim poduzećima ili za predlaganje da im takve sankcije izrekne nadležni sud. Osim toga, regulatorna bi tijela trebala imati ovlast zahtijevati relevantne informacije od elektroenergetskih poduzeća, provoditi odgovarajuće i dostatne istrage i rješavati sporove.
- (39) Unutarnje tržište električne energije trpi zbog pomanjkanja likvidnosti i transparentnosti što ometa učinkovitu raspodjelu resursa, omeđivanje rizika i ulazak novih sudionika. Postoji potreba za poboljšanjem tržišnog natjecanja i sigurnosti opskrbe kroz olakšano integriranje novih elektrana u elektroenergetsku mrežu u svim državama članicama, posebno ohrabrivanjem novih sudionika na tržištu. Povjerenje u tržište, njegovu likvidnost i broj sudionika na tržištu trebaju se povećati te se stoga treba povećati regulatorni nadzor nad poduzećima čija je djelatnost opskrba električnom energijom. Takvi zahtjevi ne bi smjeli dovesti u pitanje postojeće pravo zajednice koje se odnosi na financijska tržišta i trebali bi biti usklađeni s njim. Energetski regulatori i regulatori financijskih tržišta trebaju surađivati u svrhu međusobnog omogućavanja dobivanja pregleda nad predmetnim tržištima.
- (40) Prije nego što Komisija usvoji smjernice kojima se definiraju daljnji zahtjevi za vođenje evidencije, Agencija za suradnju energetskih regulatora, osnovana Uredbom (EZ) br. 713/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. srpnja 2009. o osnivanju Agencije za suradnju energetskih regulatora ⁽¹⁾ („Agencija”) i Odbor europskih regulatora tržišta vrijednosnih papira („CESR”), osnovan Odlukom Komisije 2009/77/EZ ⁽²⁾, trebali bi proučiti sadržaj tih smjernica i o tome savjetovati Komisiju. Agencija i CESR također bi trebali surađivati na daljnjem istraživanju i savjetovanju trebaju li transakcije u ugovorima o opskrbi električnom energijom i derivati električne energije biti podložni zahtjevima transparentnosti prije ili nakon trgovine te, ako trebaju, kakav bi trebao biti sadržaj tih zahtjeva.
- (41) Države članice ili, u slučajevima kada neka država članica tako predvidi, regulatorno tijelo trebalo bi poticati razvijanje ugovora o upravljanoj potrošnji.
- (42) Cjelokupna industrija i trgovina Zajednice, uključujući mala i srednja poduzeća, te svi građani Unije koji uživaju gospodarske koristi unutarnjeg tržišta trebali bi također imati mogućnost uživanja visokih razina zaštite

⁽¹⁾ SL L 211, 14.8.2009., str. 1.

⁽²⁾ SL L 25, 29.1.2009., str. 18.

potrošača, a posebno bi kupci iz kategorije kućanstvo i, kada to države članice smatraju odgovarajućim, mala poduzeća, trebali također imati mogućnost uživati jamstva javnih usluga, posebno u vezi sa sigurnošću opskrbe i razumnim tarifama, zbog pravičnosti, konkurentnosti i, neizravno, radi stvaranja radnih mjesta. Ti bi kupci također trebali imati pristup mogućnosti izbora, pravičnosti, zastupanju i mehanizmima rješavanja sporova.

- (43) Gotovo sve države članice odabrale su osigurati tržišno natjecanje na tržištu proizvodnje električne energije kroz transparentan postupak izdavanja odobrenja. Međutim, države članice trebale bi osigurati mogućnost doprinosjenja sigurnosti opskrbe putem pokretanja natjecajnog postupka ili ekvivalentnog postupka kada dostatni kapaciteti za proizvodnju električne energije nisu izgrađeni na temelju postupka izdavanja odobrenja. Države članice trebale bi imati mogućnost, u interesu zaštite okoliša i promicanja novih tehnologija, pokrenuti javni natječaj za nove kapacitete na temelju objavljenih kriterija. Takvi novi kapaciteti uključuju, među ostalim, električnu energiju iz obnovljivih izvora energije i kogeneraciju.
- (44) U interesu sigurnosti opskrbe trebalo bi pratiti ravnotežu između ponude i potražnje u pojedinim državama članicama, a nakon tog praćenja trebalo bi uslijediti izvješće o situaciji na razini Zajednice, uzimajući u obzir kapacitet međusobnog povezivanja između područja. Takvo praćenje trebalo bi provesti dovoljno rano kako bi se omogućilo poduzimanje odgovarajućih mjera ako je sigurnost opskrbe ugrožena. Izgradnja i održavanje potrebne mrežne infrastrukture, uključujući kapacitete međusobnog povezivanja, trebali bi doprinijeti osiguravanju stabilne opskrbe električnom energijom. Održavanje i izgradnja potrebne mrežne infrastrukture, uključujući kapacitete međusobnog povezivanja i decentraliziranu proizvodnju električne energije, važni su elementi pri osiguravanju stabilne opskrbe električne energije.
- (45) Države članice trebale bi osigurati da kupci iz kategorije kućanstvo i, u slučajevima u kojima to države članice smatraju odgovarajućim, mala poduzeća, uživaju pravo na opskrbu električnom energijom određene kvalitete po jasno usporedivim, transparentnim i razumnim cijenama. Radi osiguravanja održavanja visokih standarda javne usluge u Zajednici, Komisiju bi trebalo redovito obavješćivati o svim mjerama koje države članice poduzimaju za postizanje cilja ove Direktive. Komisija bi trebala redovito objavljivati izvješće kojim se analiziraju mjere poduzete na državnoj razini za postizanje ciljeva javne usluge i uspoređuje njihova učinkovitost, radi sastavljanja preporuka u pogledu mjera koje bi se na nacionalnoj razini trebale poduzeti radi postizanja visokih standarda javne usluge. Države članice trebale bi poduzeti potrebne mjere za zaštitu ugroženih kupaca u kontekstu unutarnjeg tržišta električne energije. Takve
- se mjere mogu razlikovati ovisno o posebnim okolnostima u predmetnim državama članicama i mogu uključivati specifične mjere koje se odnose na plaćanje računa za električnu energiju, ili općenitije mjere poduzete u sustavu socijalne sigurnosti. U slučajevima u kojima se univerzalne usluge također pružaju malim poduzećima, mjere kojima se osigurava pružanje takvih univerzalnih usluga mogu se razlikovati ovisno o tome jesu li namijenjene kupcima iz kategorije kućanstvo ili malim poduzećima.
- (46) Poštovanje zahtjeva javne usluge temeljni je zahtjev ove Direktive i važno je da se u ovoj Direktivi specificiraju zajednički minimalni standardi koje poštuju sve države članice i koji uzimaju u obzir ciljeve zaštite potrošača, sigurnosti opskrbe, zaštite okoliša i istovjetnih razina tržišnog natjecanja u svim državama članicama. Važno je da se zahtjevi javne usluge mogu tumačiti na nacionalnoj osnovi, uzimajući u obzir nacionalne okolnosti i podložno poštovanju prava Zajednice.
- (47) Državama članicama trebalo bi omogućiti imenovanje opskrbljivača zadnjeg izbora. Taj opskrbljivač može biti prodajni odjel vertikalno integriranog poduzeća, koje također obavlja funkcije distribucije, pod uvjetom da udovoljava zahtjevima za razdvajanje iz ove Direktive.
- (48) Trebalo bi omogućiti da mjere koje države članice provode radi postizanja ciljeva socijalne i gospodarske kohezije posebno uključuje odredbe o prikladnim gospodarskim poticajima, koristeći, kada je to odgovarajuće, sve postojeće nacionalne alate i alate Zajednice. Takvi alati mogu uključivati mehanizme odgovornosti radi jamčenja potrebnih ulaganja.
- (49) U mjeri u kojoj mjere koje države članice poduzimaju za ispunjavanje obveza javne usluge predstavljaju državnu potporu prema članku 87. stavku 1. Ugovora, prema članku 88. stavku 3. Ugovora postoji obveza obavješćivanja Komisije o njima.
- (50) Zahtjevi javne usluge, uključujući u pogledu univerzalnih usluga, i zajednički minimalni standardi koji iz njih slijede trebaju se dalje jačati kako bi se osiguralo da svi potrošači, posebno oni ugroženi, mogu imati koristi od tržišnog natjecanja i poštenih cijena. Zahtjevi javne usluge trebali bi se definirati na državnoj razini, vodeći računa o nacionalnim okolnostima; međutim, države članice trebale bi poštovati pravo Zajednice. Građani Unije i, u slučajevima u kojima to države članice smatraju odgovarajućim, mala poduzeća trebali bi imati mogućnost uživanja obveza javne usluge, posebno što se tiče sigurnosti opskrbe i razumnih cijena. Ključni aspekt

- opskrbljivanja potrošača je pristup objektivnim i transparentnim podacima o potrošnji. Stoga bi potrošači trebali imati pristup podacima o svojoj potrošnji i povezanim cijenama te troškovima usluga, kako bi mogli pozvati konkurente da im na temelju tih podataka sastave ponudu. Potrošači bi također trebali imati pravo na ispravno informiranje o njihovoj potrošnji energije. Predujmovi bi trebali odražavati vjerojatnu potrošnju električne energije, a različiti bi sustavi plaćanja trebali biti nediskriminacijski. Informacije o troškovima energije pružene potrošačima dovoljno učestalo stvorit će poticaje za uštede energije jer će potrošačima dati direktne povratne informacije o učincima ulaganja u energetske učinkovitost i promjenu ponašanja. U tom pogledu, potpuna provedba Direktive 2006/32/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 5. travnja 2006. o energetske učinkovitosti u krajnjoj potrošnji i energetskim uslugama ⁽¹⁾ pomoći će potrošačima da smanje svoje troškove energije.
- (51) Interesi potrošača trebali bi biti u središtu ove Direktive, a kvaliteta usluge trebala bi biti središnja odgovornost elektroenergetskih poduzeća. Postojeća prava potrošača trebala bi ojačati i jamčiti, a trebala bi i uključivati veću transparentnost. Zaštita potrošača trebala bi osigurati da svi potrošači u široj nadležnosti Zajednice imaju koristi od konkurentnog tržišta. Prava potrošača trebala bi provoditi države članice ili, kada je država članica tako predvidjela, regulatorna tijela.
- (52) Potrošačima bi trebale biti dostupne jasne i razumljive informacije o njihovim pravima u pogledu sektora energetike. Komisija bi, nakon savjetovanja s odgovarajućim zainteresiranim stranama, uključujući države članice, nacionalna regulatorna tijela, potrošačke organizacije i elektroenergetske poduzeća, trebala izraditi lako razumljivu, potrošaču prilagođenu kontrolnu listu za potrošače energije kojom će potrošačima pružiti praktične informacije o njihovim pravima. Tu bi kontrolnu listu trebalo dostaviti svim potrošačima i trebala bi biti javno dostupna.
- (53) Energetsko siromaštvo rastući je problem u Zajednici. Države članice koje su pogođene i koje to još nisu učinile, trebale bi stoga izraditi nacionalne akcijske planove ili druge odgovarajuće okvire za sprečavanje energetskog siromaštva, s ciljem smanjivanja broja ljudi pogođenih tom situacijom. U svakom slučaju, države članice trebale bi osigurati potrebnu opskrbu električnom energijom za ugrožene kupce. Pri tome bi se mogao koristiti integrirani pristup, primjerice u okviru socijalne politike, a mjere bi mogle uključivati socijalne politike ili poboljšanja energetske učinkovitosti stambenih objekata. U najmanju ruku, ova bi Direktiva trebala dopustiti nacionalne politike u korist ugroženih kupaca.
- (54) Bolja zaštita potrošača jamči se dostupnošću učinkovitih sredstava rješavanja sporova svim potrošačima. Države članice trebale bi uvesti brze i učinkovite postupke obrade pritužaba.
- (55) Trebala bi postojati mogućnost da se uvođenje inteligentnih sustava mjerenja temelji na ekonomskoj procjeni. Ako se procijeni da je uvođenje takvih sustava mjerenja ekonomski razumno i troškovno učinkovito samo za potrošače s određenom razinom potrošnje električne energije, države članice trebale bi imati mogućnost voditi računa o tome prilikom uvođenja inteligentnih sustava mjerenja.
- (56) Tržišne cijene trebale bi dati prave poticaje razvoju mreže i ulaganjima u novu proizvodnju električne energije.
- (57) Promicanje poštenog tržišnog natjecanja i jednostavnog pristupa različitim opskrbljivačima te poticanje izgradnje kapaciteta za novu proizvodnju električne energije trebalo bi državama članicama biti od najvećeg značaja radi omogućavanja potrošačima da u cijelosti iskoriste mogućnosti liberaliziranog unutarnjeg tržišta električne energije.
- (58) Radi stvaranja unutarnjeg tržišta električne energije, države članice trebale bi poticati integraciju svojih nacionalnih tržišta i suradnju operatora sustava na razini Zajednice i na regionalnoj razini, također uključujući izolirane sustave koji čine energetske otoke koji opstaju u Zajednici.
- (59) Razvoj istinskog unutarnjeg tržišta električne energije, kroz mrežu povezanu na razini cijele Zajednice, trebao bi biti jedan od glavnih ciljeva ove Direktive, a regulatorna pitanja o prekograničnim međusobnim povezivanjima i regionalnim tržištima trebala bi stoga biti među glavnim zadacima regulatornih tijela, u bliskoj suradnji s Agencijom kada je to odgovarajuće.
- (60) Osiguravanje zajedničkih pravila za istinsko unutarnje tržište i široka ponuda električne energije dostupne svima također bi trebali biti među glavnim ciljevima ove Direktive. U tu bi svrhu nenarušene tržišne cijene dale poticaj prekograničnim međusobnim povezivanjima i ulaganjima u novu proizvodnju energije te istodobno vodile, dugoročno, ka konvergenciji cijena.
- (61) Regulatorna tijela također bi trebala pružiti informacije o tržištu, čime bi Komisiji omogućila provođenje njezine uloge promatranja i praćenja unutarnjeg tržišta električne

⁽¹⁾ SL L 114, 27.4.2006., str. 64.

energije i njegovog kratkoročnog, srednjoročnog i dugoročnog razvoja, uključujući aspekte kao što su proizvodni kapaciteti, različiti izvori proizvodnje električne energije, infrastruktura prijenosa i distribucije, kvaliteta usluga, prekogranična trgovina, upravljanje zagašenjem, investicije, veleprodajne i potrošačke cijene, likvidnost tržišta te poboljšanja u području zaštite okoliša i učinkovitosti. Nacionalna regulatorna tijela trebala bi izvijestiti tijela nadležna za tržišno natjecanje i Komisiju o onim državama članicama u kojima cijene narušavaju tržišno natjecanje i ispravno funkcioniranje tržišta.

- (62) Budući da cilj ove Direktive, naime, stvaranje potpuno funkcionalnog unutarnjeg tržišta električne energije, ne mogu dostatno ostvariti države članice, nego ga se može na bolji način ostvariti na razini Zajednice, Zajednica može usvojiti mjere u skladu s načelom supsidijarnosti određenim u članku 5. Ugovora. U skladu s načelom proporcionalnosti, kao što je određeno u tom članku, ova Direktiva ne prelazi ono što je potrebno za ostvarivanje tog cilja.
- (63) Na temelju Uredbe (EZ) br. 714/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. srpnja 2009. o uvjetima za pristup mreži za prekograničnu razmjenu električne energije⁽¹⁾, Komisija može donijeti smjernice radi postizanja potrebnog stupnja usklađenosti. Takve su smjernice, koje predstavljaju obvezujuće provedbene mjere, također što se tiče određenih odredaba ove Direktive, koristan alat koji se prema potrebi može brzo prilagoditi.
- (64) Mjere potrebne za provedbu ove Direktive trebalo bi usvojiti u skladu s Odlukom Vijeća 1999/468/EZ od 28. lipnja 1999. o utvrđivanju postupaka za izvršavanje provedbenih ovlasti dodijeljenih Komisiji⁽²⁾.
- (65) Komisija bi posebno trebala biti ovlaštena za donošenje smjernica potrebnih za osiguravanje minimalnog stupnja usklađenosti koja se zahtijeva za ostvarivanje cilja ove Direktive. Budući da su te mjere općeg područja primjene i namijenjene su izmjeni elemenata ove Direktive koji nisu ključni tako da je dopunjuju novim elementima koji nisu ključni, moraju se usvojiti u skladu s regulatornim postupkom s kontrolom predviđenim u članku 5.a Odluke 1999/468/EZ.
- (66) U skladu s točkom 34. Međuinstitucionalnog sporazuma o boljoj izradi zakonodavstva⁽³⁾, države članice se potiču da za sebe i u interesu Zajednice izrade i objave vlastite tablice koje prikazuju, koliko je to moguće, korelaciju između ove Direktive i mjera prenošenja.

(67) S obzirom na opseg ovime izvršenih izmjena Direktive 2003/54/EZ, poželjno je, zbog jasnoće i racionalizacije, predmetne odredbe preinačiti njihovim ujedinjavanjem u jedinstveni tekst u novoj direktivi.

(68) Ova Direktiva poštuje temeljna prava i poštuje načela posebno priznata u Povelji Europske unije o temeljnim pravima,

DONIJELI SU OVU DIREKTIVU:

POGLAVLJE I.

PREDMET, PODRUČJE PRIMJENE I DEFINICIJE

Članak 1.

Predmet i područje primjene

Ovom se Direktivom uspostavljaju zajednička pravila za proizvodnju, prijenos, distribuciju i opskrbu električne energije, zajedno s odredbama o zaštiti potrošača, radi poboljšavanja i integriranja konkurentnih tržišta električne energije u Zajednici. Njome se utvrđuju pravila koja se odnose na organizaciju i funkcioniranje elektroenergetskog sektora, otvoreni pristup tržištu, kriterije i postupke primjenjive na pozive na dostavu ponuda te izdavanje odobrenja i rad sustava. Njome se također utvrđuju obveze univerzalne usluge i prava potrošača električne energije te se pojašnjavaju zahtjevi tržišnog natjecanja.

Članak 2.

Definicije

Za potrebe ove Direktive, primjenjuju se sljedeće definicije:

1. „proizvodnja” znači proizvodnja električne energije;
2. „proizvođač” znači fizička ili pravna osoba koja proizvodi električnu energiju;
3. „prijenos” znači transport električne energije vrlo visokim i visokim naponskim međusobno povezanim sustavom radi njezine isporuke krajnjim kupcima ili distributerima, ali ne uključuje opskrbu;
4. „operator prijenosnog sustava” znači fizička ili pravna osoba odgovorna za pogon, održavanje i, ako je potrebno, razvoj prijenosnog sustava na danom području i, kada je to primjenjivo, njegovih međusobnih povezivanja s drugim sustavima te za osiguravanje dugoročne sposobnosti sustava da udovolji razumnoj potražnji za prijenosom električne energije;
5. „distribucija” znači prijenos električne energije visokonaponskim, srednjenaponskim i niskonaponskim distribucijskim sustavima radi njezine isporuke kupcima, ali ne uključuje opskrbu;

⁽¹⁾ SL L 211, 14.8.2009., str. 15.

⁽²⁾ SL L 184, 17.7.1999., str. 23.

⁽³⁾ SL C 321, 31.12.2003., str. 1.

6. „operator distribucijskog sustava” znači fizička ili pravna osoba odgovorna za pogon, održavanje i, ako je potrebno, razvoj distribucijskog sustava na danom području i, kada je to primjenjivo, njegovih međusobnih povezivanja s drugim sustavima te za osiguravanje dugoročne sposobnosti sustava da udovolji razumnoj potražnji za distribucijom električne energije;
7. „kupac” znači veleprodajni ili krajnji kupac električne energije;
8. „veleprodajni kupac” znači fizička ili pravna osoba koja kupuje električnu energiju u svrhu daljnje prodaje unutar ili izvan sustava poslovnog nastana;
9. „krajnji kupac” znači kupac koji kupuje električnu energiju za vlastitu uporabu;
10. „kupac iz kategorije kućanstvo” znači kupac koji kupuje električnu energiju za potrošnju u vlastitom kućanstvu, isključujući komercijalne ili profesionalne djelatnosti;
11. „kupac koji nije kućanstvo” znači fizička ili pravna osoba koja kupuje električnu energiju koja nije za korištenje u njihovim vlastitim kućanstvima i uključuje proizvođače i veleprodajne kupce;
12. „povlašteni kupac” znači kupac koji ima slobodu kupnje električne energije od opskrbljivača po vlastitom izboru u smislu članka 33.;
13. „spojni vod” znači oprema koja se koristi za povezivanje elektroenergetskih sustava;
14. „međusobno povezani sustav” znači nekoliko prijenosnih i distribucijskih sustava koji su međusobno povezani posredstvom jednog ili više spojnih vodova;
15. „izravni vod” znači elektroenergetski vod koji povezuje izoliranu lokaciju proizvodnje s izoliranim kupcem ili elektroenergetski vod koji povezuje proizvođača električne energije i poduzeće za opskrbu električnom energijom radi izravne opskrbe njihovih vlastitih prostora, poduzeća kćeri i povlaštenih kupaca;
16. „ekonomska prednost” znači rangiranje izvora opskrbe električnom energijom u skladu s ekonomskim kriterijima;
17. „pomoćna usluga” znači usluga potrebna za pogon prijenosnog ili distribucijskog sustava;
18. „korisnik sustava” znači fizička ili pravna osoba koja isporučuje u prijenosni ili distribucijski sustav ili iz njega preuzima električnu energiju;
19. „opskrba” znači prodaja, uključujući daljnja prodaja, električne energije kupcima;
20. „integrirano elektroenergetsko poduzeće” znači vertikalno ili horizontalno integrirano poduzeće;
21. „vertikalno integrirano poduzeće” znači elektroenergetsko poduzeće ili grupu elektroenergetskih poduzeća u kojima ista osoba ili iste osobe imaju pravo, izravno ili neizravno, provoditi kontrolu, i u kojima poduzeće ili grupa poduzeća obavlja najmanje jednu od funkcija prijenosa ili distribucije i najmanje jednu funkciju proizvodnje ili opskrbe električnom energijom;
22. „povezano poduzeće” znači povezana poduzeća u smislu članka 41. Sedme direktive Vijeća 83/349/EEZ od 13. lipnja 1983. na temelju članka 44. stavka 2. točke (g) (*) Ugovora o konsolidiranim izvještajima ⁽¹⁾ i/ili pridružena poduzeća, u smislu članka 33. stavka 1. te Direktive, i/ili poduzeća koja pripadaju istim vlasnicima udjela;
23. „horizontalno integrirano poduzeće” znači poduzeće koje obavlja najmanje jednu od sljedećih funkcija: proizvodnju radi prodaje, prijenos, distribuciju ili opskrbu električnom energijom te koja obavlja još jednu djelatnost izvan područja elektroenergetike;
24. „natječajni postupak” znači postupak kojim se planirani dodatni zahtjevi i zamjenski kapaciteti pokrivaju opskrbom iz novih ili postojećih proizvodnih kapaciteta;
25. „dugoročno planiranje” znači planiranje potreba za ulaganje u kapacitete proizvodnje, prijenosa i distribucije na dugoročnoj osnovi, radi zadovoljavanja potražnje sustava za električnom energijom i osiguravanja opskrbe kupaca;
26. „mali izolirani sustav” znači bilo koji sustav s potrošnjom manjom od 3 000 GWh u 1996. godini, pri čemu se manje od 5 % godišnje potrošnje dobiva kroz međusobno povezivanje s drugim sustavima;
27. „mikro izolirani sustav” znači bilo koji sustav s potrošnjom manjom od 500 GWh u 1996. godini, pri čemu ne postoji povezanost s drugim sustavima;
28. „sigurnost” znači sigurnost opskrbe i snabdijevanja električnom energijom te tehničku sigurnost;
29. „energetska učinkovitost/upravljanje potrošnjom” znači globalan ili integrirani pristup usmjeren na utjecanje na količinu i vremenski raspored potrošnje električne energije radi smanjivanja potrošnje primarne energije i vršnih opterećenja davanjem prednosti ulaganjima u mjere energetske učinkovitosti ili drugim mjerama kao što su ugovori o upravljanoj potrošnji, pred ulaganjima u povećanje proizvodnih kapaciteta, ako prethodni predstavljaju najučinkovitiju i najekonomičniju opciju, vodeći računa o pozitivnom utjecaju na okoliš smanjenja potrošnje energije i s time povezanim aspektima sigurnosti opskrbe i troškova distribucije;

(*) Naslov Direktive 83/349/EEZ prilagođen je tako da se vodi računa o renumeriranju članaka Ugovora o osnivanju Europske zajednice u skladu s člankom 12. Ugovora iz Amsterdama; izvorno se pozivalo na članak 54. stavak 3. točku (g).

⁽¹⁾ SL L 193, 18.7.1983., str. 1.

30. „obnovljivi izvori energije” znači obnovljivi nefosilni izvori energije (vjetar, sunce, geotermalni izvori, valovi, plima i oseka, energija vode, biomasa, deponijski plin, plin iz postrojenja za pročišćavanje otpadnih voda i bioplinovi);
31. „distribuirana proizvodnja” znači proizvodno postrojenje priključeno na distribucijski sustav;
32. „ugovor o opskrbi električnom energijom” znači ugovor o isporuci električne energije, ali ne uključuje derivate električne energije;
33. „derivat električne energije” znači financijski instrument naveden u Prilogu I. odjeljku C točkama 5., 6. ili 7. Direktive 2004/39/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 21. travnja 2004. o tržištima financijskih instrumenata ⁽¹⁾, kada se taj instrument odnosi na električnu energiju;
34. „kontrola” znači prava, ugovore ili bilo koja druga sredstva koja, bilo odvojeno ili kombinirano i uzimajući u obzir činjenične ili pravne okolnosti, daju mogućnost provođenja odlučujućeg utjecaja na poduzeće, posebno kroz:
- (a) vlasništvo ili pravo korištenja svih ili dijela osnovnih sredstava poduzeća;
 - (b) prava ili ugovore koji omogućuju odlučujući utjecaj na sastav, glasovanje ili odluke tijela poduzeća;
35. „elektroenergetsko poduzeće” znači bilo koja fizička ili pravna osoba koja obavlja najmanje jednu od sljedećih funkcija: proizvodnju, prijenos, distribuciju, opskrbu ili nabavu električne energije, koja je odgovorna za komercijalne, tehničke ili zadatke održavanja povezane s tim funkcijama, ali ne uključuje krajnje kupce.

POGLAVLJE II.

OPĆA PRAVILA ZA ORGANIZACIJU SEKTORA

Članak 3.

Obveze javne usluge i zaštita kupaca

1. Države članice na temelju svoje institucionalne organizacije i poštujući načelo supsidijarnosti osiguravaju da se, ne dovodeći u pitanje stavak 2., elektroenergetskim poduzećima upravlja u skladu s načelima ove Direktive radi postizanja konkurentnog, sigurnog i s aspekta okoliša održivog tržišta električne energije te da između tih poduzeća nema diskriminacije u pogledu prava ili obveza.
2. U potpunosti uzimajući u obzir odgovarajuće odredbe Ugovora, a posebno njegov članak 86., države članice mogu poduzećima koja djeluju u elektroenergetskom sektoru, u općem ekonomskom interesu, nametnuti obveze javne usluge

koje se mogu odnositi na sigurnost, uključujući sigurnost opskrbe, redovitost, kvalitetu i cijenu isporuka te zaštitu okoliša, uključujući energetske učinkovitost, energiju iz obnovljivih izvora i zaštitu klime. Takve obveze moraju biti jasno definirane, transparentne, nediskriminacijske i provjerljive te moraju elektroenergetskim poduzećima Zajednice jamčiti jednakost pristupa nacionalnim kupcima. U vezi sa sigurnošću opskrbe, energetske učinkovitosti/upravljanjem potrošnjom te za ispunjenje ciljeva u vezi s okolišem i energijom iz obnovljivih izvora, kako je navedeno u ovom stavku, države članice mogu uvesti provedbu dugoročnog planiranja, vodeći računa o mogućnosti da treće strane zatraže pristup sustavu.

3. Države članice osiguravaju da svi kupci iz kategorije kućanstvo, i, kada to države članice smatraju odgovarajućim, mala poduzeća (odnosno poduzeća s manje od 50 zaposlenih osoba i godišnjim prometom ili ukupnim prihodom koji ne premašuje 10 milijuna EUR), uživaju univerzalnu uslugu, to jest pravo na opskrbu električnom energijom određene kvalitete unutar svojeg državnog područja po razumnim, jednostavno i jasno usporedivim, transparentnim i nediskriminacijskim cijenama. Radi osiguravanja pružanja univerzalne usluge, države članice mogu imenovati opskrbljivača zadnjeg izbora. Države članice nameću distribucijskim poduzećima obvezu priključivanja kupaca na njihovu mrežu po odredbama, uvjetima i tarifama utvrđenima u skladu s postupkom predviđenim u članku 37. stavku 6. Ništa u ovoj Direktivi ne sprečava države članice da ojačaju tržišni položaj kućanstava te malih i srednjih potrošača promicanjem mogućnosti dobrovoljnog udruživanja predstavnika za tu kategoriju potrošača.

Prvi podstavak provodi se na transparentan i nediskriminacijski način i ne sprečava otvaranje tržišta predviđeno u članku 33..

4. Države članice osiguravaju da svi kupci imaju pravo da im električnu energiju osigurava opskrbljivač, podložno sporazumu s opskrbljivačem, bez obzira na to u kojoj je državi članici taj opskrbljivač registriran, sve dok taj opskrbljivač poštuje primjenjiva pravila trgovanja i uravnoteženja. U tom pogledu, države članice poduzimaju sve mjere potrebne za osiguravanje da upravnici postupci nisu diskriminacijski prema poduzećima za opskrbu koja su već registrirana u drugoj državi članici.

5. Države članice osiguravaju da:

- (a) kada kupac, uz poštovanje uvjeta ugovora, poželi promijeniti opskrbljivača, predmetni operator (operatori) izvrši (izvrše) promjenu u roku od tri tjedna; i
- (b) kupci imaju pravo primiti sve odgovarajuće podatke o potrošnji.

Države članice osiguravaju da se prava iz točaka (a) i (b) dodjeljuju kupcima na nediskriminacijski način u pogledu troška, napora ili vremena.

⁽¹⁾ SL L 145, 30.4.2004., str. 1.

6. U slučajevima u kojima je predviđena financijska naknada, drugi oblici naknada i ekskluzivna prava koja država članica dodjeljuje za ispunjenje obveza predviđenih u stavcima 2. i 3., to se čini na nediskriminacijski i transparentan način.

7. Države članice poduzimaju odgovarajuće mjere radi zaštite krajnjih kupaca i posebno osiguravaju postojanje prikladnih mjera zaštite radi zaštite ugroženih kupaca. U tom kontekstu, svaka država članica definira koncept ugroženih kupaca koji se može odnositi na energetske siromaštvo i, među ostalim, na zabranu isključivanja električne energije takvim kupcima u kritičnim vremenima. Države članice osiguravaju primjenu prava i obveza povezanih s ugroženim kupcima. Posebno poduzimaju mjere za zaštitu krajnjih kupaca u udaljenim područjima. Osiguravaju visoke razine zaštite potrošača, posebno u pogledu transparentnosti općih uvjeta ugovora, općih informacija i mehanizama rješavanja sporova. Države članice osiguravaju da povlašten kupac ima stvarnu mogućnost jednostavnog prijelaza na novog opskrbljivača. U pogledu najmanje kupaca iz kategorije kućanstvo, te mjere uključuju one predviđene u Prilogu I.

8. Države članice poduzimaju odgovarajuće mjere, kao što je formuliranje nacionalnih akcijskih planova za energetiku, osiguravanje povlastica u sustavima socijalne sigurnosti radi osiguravanja nužne opskrbe ugroženih kupaca električnom energijom ili pružanje podrške poboljšanjima energetske učinkovitosti radi rješavanja energetske siromaštva tamo gdje je ono utvrđeno, uključujući u širem kontekstu siromaštva. Takve mjere ne smiju sprečavati stvarno otvaranje tržišta iz članka 33. ili funkcioniranje tržišta te se Komisiju, ako je potrebno, o njima obavješćuje u skladu s odredbama stavka 15. ovog članka. Takva obavijest može također uključivati mjere poduzete unutar općeg sustava socijalne sigurnosti.

9. Države članice osiguravaju da opskrbljivači električne energije u računima ili uz njih te u promidžbenim materijalima koji su dostupni krajnjim kupcima specificiraju:

- (a) udio svakog izvora energije u sveukupnoj strukturi energenata opskrbljivača tijekom prethodne godine na razumljiv i na nacionalnoj razini jasno usporediv način;
- (b) najmanje upućivanje na postojeće referentne izvore, kao što su internetske stranice gdje su javno dostupne informacije o utjecaju na okoliš, najmanje u pogledu emisija CO₂ i radioaktivnog otpada iz proizvodnje električne energije dobivene iz sveukupne strukture energenata opskrbljivača tijekom prethodne godine;
- (c) informacije koje se odnose na njihova prava u pogledu sredstava rješavanja sporova koja su im dostupna u slučaju spora.

Što se tiče točaka (a) i (b) prvog podstavka u pogledu električne energije nabavljene na burzi električne energije ili uvozom od poduzeća smještenog izvan Zajednice, mogu se koristiti zbirni podaci koje je izdala burza ili predmetno poduzeće tijekom prethodne godine.

Regulatorno tijelo ili drugo nadležno nacionalno tijelo poduzima korake koji su nužni kako bi se osiguralo da su informacije koje opskrbljivači pružaju svojim kupcima na temelju ovog članka pouzdane i da su pružene, na nacionalnoj razini, na jasno usporedivi način.

10. Države članice provode mjere za postizanje ciljeva socijalne i ekonomske kohezije i zaštite okoliša, što uključuje mjere energetske učinkovitosti/upravljanja potrošnjom i sredstva za borbu protiv klimatskih promjena i sigurnosti opskrbe, ako je potrebno. Takve mjere osobito mogu uključivati osiguravanje prikladnih ekonomskih poticaja, koristeći, ako je potrebno, sve postojeće nacionalne alate i alate Zajednice, za održavanje i izgradnju potrebne mrežne infrastrukture, uključujući kapacitete međusobnog povezivanja.

11. Radi promicanje energetske učinkovitosti, države članice ili, kada je država članica tako predvidjela, regulatorno tijelo snažno preporučuju da elektroenergetska poduzeća optimiziraju uporabu električne energije, na primjer pružanjem usluga upravljanja energijom, razvijanjem inovativnih formula za formiranje cijena ili uvođenjem inteligentnih sustava mjerenja ili napredne mreže, ako je potrebno.

12. Države članice osiguravaju jedinstvene kontaktne točke radi pružanja potrošačima svih nužnih informacija koje se tiču njihovih prava, važećeg zakonodavstva i sredstava za rješavanje sporova koja su im dostupna u slučaju spora. Takve kontaktne točke mogu biti dio općih informativnih točaka za potrošače.

13. Države članice osiguravaju postojanje neovisnog mehanizma, kao što je pravobranitelj za energetiku ili potrošačko tijelo, radi osiguravanja učinkovite obrade pritužaba i izvansudskog rješavanja sporova.

14. Države članice mogu odlučiti da neće primijeniti odredbe članaka 7., 8., 32. i/ili 34. ako bi njihova primjena ometala izvršenje, pravno ili stvarno, obveza nametnutih elektroenergetskim poduzećima u općem ekonomskom interesu i ako razvoj trgovine ne bi bio pogođen u tolikoj mjeri da bi to bilo suprotno interesima Zajednice. Interesi Zajednice među ostalim uključuju konkurentnost u odnosu na povlaštene kupce u skladu s ovom Direktivom i člankom 86. Ugovora.

15. Države članice po provedbi ove Direktive obavješćuju Komisiju o svim mjerama koje su usvojile radi ispunjenja obveza univerzalne usluge i javne usluge, uključujući zaštitu potrošača i zaštitu okoliša, te njihov mogući učinak na nacionalnu i međunarodnu konkurenciju, bez obzira na to zahtijevaju li takve mjere odstupanje od ove Direktive. Nakon toga svake dvije godine obavješćuju Komisiju o svim promjenama takvih mjera, bez obzira na to zahtijevaju li one odstupanje od ove Direktive.

16. Komisija, uz savjetovanje s odgovarajućim zainteresiranih stranama, uključujući države članice, nacionalna regulatorna tijela, udruge potrošača, elektroenergetska poduzeća i, na temelju napretka postignutog do danas, socijalne partnere, uspostavlja jasnu i konciznu kontrolnu listu za potrošače energije s praktičnim informacijama koje se odnose na prava potrošača energije. Države članice osiguravaju da opskrbljivači električne energije ili operatori distribucijskog sustava u suradnji s regulatornim tijelom poduzmu potrebne korake kako bi svojim potrošačima osigurali kopije kontrolne liste za potrošače te osigurali da ona bude javno dostupna.

Članak 4.

Praćenje sigurnosti opskrbe

Države članice osiguravaju praćenje pitanja sigurnosti opskrbe. Kada države članice to smatraju odgovarajućim, mogu delegirati taj zadatak regulatornim tijelima iz članka 35. Takvo praćenje posebno pokriva ravnotežu ponude i potražnje na nacionalnom tržištu, razinu očekivane buduće potražnje i predviđene dodatne kapacitete koji se planiraju ili su u izgradnji te kvalitetu i razinu održavanja mreže, kao i mjere za pokrivanje vršne potrošnje i rješavanje manjka jednog ili više opskrbljivača. Nadležna tijela svake dvije godine do 31. srpnja objavljuju izvješće koje sadrži rezultate praćenja tih pitanja, kao i sve mjere poduzete ili predviđene za njihovo rješavanje te odmah prosljeđuju to izvješće Komisiji.

Članak 5.

Tehnička pravila

Regulatorna tijela, kada su države članice tako predvidjele, ili države članice, osiguravaju da se definiraju kriteriji tehničke sigurnosti te da se razrade i objave tehnička pravila kojima se utvrđuju minimalni zahtjevi za tehnički projekt kao i pogonski zahtjevi za priključke proizvodnih postrojenja, distribucijskih sustava, opreme izravno priključenih potrošača, spojnih vodova i izravnih vodova na sustav. Ta tehnička pravila osiguravaju međusobno djelovanje sustava i moraju biti objektivna i nediskriminacijska. Agencija može dati odgovarajuće preporuke u svrhu postizanja usklađenosti tih pravila, ako je potrebno. Ta se pravila priopćuju Komisiji u skladu s člankom 8. Direktive 98/34/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 22. lipnja 1998. o utvrđivanju postupaka obavješćivanja u području tehničkih normi i propisa te propisa o uslugama informacijskog društva ⁽¹⁾.

Članak 6.

Promicanje regionalne suradnje

1. Države članice kao i regulatorna tijela međusobno surađuju u svrhu integriranja svojih nacionalnih tržišta na jednoj ili više regionalnih razina, kao prvi korak prema stvaranju potpuno liberaliziranog unutarnjeg tržišta. Regulatorna tijela, kada su države članice tako predvidjele, ili države članice, posebno promiču i omogućuju suradnju operatora prijenosnog sustava na regionalnoj razini, uključujući suradnju na prekograničnim

pitanjima, s ciljem stvaranja konkurentnog unutarnjeg tržišta električne energije, poticanja dosljednosti njihovog pravnog, regulatornog i tehničkog okvira i omogućavanja integracije izoliranih sustava koji čine elektroenergetske otoke koji opstaju u Zajednici. Zemljopisna područja pokrivena takvom regionalnom suradnjom uključuju suradnju na zemljopisnim područjima definiranim u skladu s člankom 12. stavkom 3. Uredbe (EZ) br. 714/2009. Takva suradnja može pokrivati druga zemljopisna područja.

2. Agencija surađuje s nacionalnim regulatornim tijelima i operatorima prijenosnog sustava na osiguravanju usklađenosti regulatornih okvira između regija s ciljem stvaranja konkurentnog unutarnjeg tržišta električne energije. Kada Agencija smatra da su potrebna obvezujuća pravila o takvoj suradnji, ona daje odgovarajuće preporuke.

3. Države članice osiguravaju, kroz provedbu ove Direktive, da operatori prijenosnog sustava imaju jedan ili više integriranih sustava na regionalnoj razini koji pokrivaju dvije ili više država članica za dodjelu kapaciteta i za provjeru sigurnosti mreže.

4. Kada vertikalno integrirani operatori prijenosnog sustava sudjeluju u zajedničkom poduzeću osnovanom za provedbu takve suradnje, to zajedničko poduzeće uvodi i provodi program usklađenosti kojim se utvrđuju mjere koje treba poduzeti da bi se osiguralo da diskriminacijsko i protutržišno djelovanje bude isključeno. Taj program usklađenosti određuje specifične obveze zaposlenika da postignu cilj isključivanja diskriminacijskog i protutržišnog djelovanja. Podliježe odobrenju Agencije. Usklađenost s programom neovisno prate službenici odgovorni za usklađenost vertikalno integriranih operatora prijenosnog sustava.

POGLAVLJE III.

PROIZVODNJA

Članak 7.

Postupak izdavanja odobrenja za novi kapacitet

1. Za izgradnju novog proizvodnog kapaciteta države članice usvajaju postupak odobravanja koji se provodi u skladu s objektivnim, transparentnim i nediskriminacijskim kriterijima.

2. Države članice utvrđuju kriterije za izdavanje odobrenja za izgradnju proizvodnog kapaciteta na svojem državnom području. Pri utvrđivanju odgovarajućih kriterija, države članice vode računa o:

(a) sigurnosti elektroenergetskog sustava, postrojenja i prateće opreme;

⁽¹⁾ SL L 204, 21.7.1998., str. 37.

- (b) zaštiti javnog zdravlja i javne sigurnosti;
- (c) zaštiti okoliša;
- (d) korištenju zemljišta i lokaciji;
- (e) uporabi javne površine;
- (f) energetske učinkovitosti;
- (g) prirodi primarnih izvora;
- (h) karakteristikama svojstvenima podnositelju zahtjeva, kao što su tehničke, ekonomske i financijske sposobnosti;
- (i) usklađenosti s mjerama usvojenima na temelju članka 3.;
- (j) doprinosu proizvodnog kapaciteta udovoljavanju općeg cilja Zajednice od najmanje 20 % udjela energije iz obnovljivih izvora u bruto konačnoj potrošnji energije Zajednice u 2020. godini iz članka 3. stavka 1. Direktive 2009/28/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2009. o promicanju korištenja energije iz obnovljivih izvora ⁽¹⁾; i
- (k) doprinosu proizvodnog kapaciteta smanjivanju emisija.

3. Države članice osiguravaju postojanje specifičnih postupaka odobravanja za malu decentraliziranu i/ili distribuiranu proizvodnju koji uzimaju u obzir njihovu ograničenu veličinu i potencijalni utjecaj.

Države članice mogu predvidjeti smjernice za taj specifičan postupak odobravanja. Nacionalna regulatorna tijela ili druga nadležna nacionalna tijela uključujući tijela planiranja ocjenjuju te smjernice i mogu predložiti njihove izmjene.

Ako su države članice utvrdile posebne postupke za izdavanje dozvole za korištenje zemljišta koji se primjenjuju na važnije nove infrastrukturne projekte za proizvodne kapacitete, države članice, ako je potrebno, uključuju izgradnju novih proizvodnih kapaciteta u opseg tih postupaka i provode ih na nediskriminacijski način i unutar odgovarajućeg vremenskog okvira.

4. Postupci i kriteriji izdavanja odobrenja objavljuju se. Podnositelje zahtjeva obavješćuje se o razlozima bilo kojeg odbijanja dodjele odobrenja. Ti razlozi moraju biti objektivni, nediskriminacijski, dobro utemeljeni i valjano obrazloženi. Podnositelju zahtjeva moraju biti dostupni žalbeni postupci.

Članak 8.

Javni natječaj za nove kapacitete

1. Države članice osiguravaju mogućnost, u interesu sigurnosti opskrbe, osiguravanja mjera za nove kapacitete ili

energetsku učinkovitost/upravljanje potrošnjom putem natječajnog postupka ili bilo kojeg postupka istovjetnog u smislu transparentnosti i nediskriminacije, na temelju objavljenih kriterija. Ti se postupci, međutim, mogu pokrenuti samo kada na temelju postupka odobravanja proizvodni kapaciteti koji se trebaju izgraditi ili mjere energetske učinkovitosti/upravljanja potrošnjom koje se trebaju poduzeti nisu dostatne za osiguravanje sigurnosti opskrbe.

2. U interesu zaštite okoliša i promicanja novih tehnologija, države članice mogu osigurati mogućnost javnog natječaja za nove kapacitete na temelju objavljenih kriterija. Takav javni natječaj može se odnositi na nove kapacitete ili na mjere energetske učinkovitosti/upravljanja potrošnjom. Natječajni postupak može se, međutim, pokrenuti samo kada na temelju postupka odobravanja proizvodni kapaciteti koji se trebaju izgraditi ili mjere koje se trebaju poduzeti nisu dostatne za postizanje tih ciljeva.

3. Pojednostiti natječajnog postupka za sredstva proizvodnih kapaciteta i mjere energetske učinkovitosti/upravljanja potrošnjom objavljuju se u *Službenom listu Europske unije* najmanje šest mjeseci prije roka zatvaranja javnog natječaja.

Specifikacije javnog natječaja dostupne su svakom zainteresiranom poduzeću s poslovnim nastanom na državnom području države članice tako da ima dovoljno vremena za podnošenje ponude.

Radi osiguravanja transparentnosti i nediskriminacije, specifikacije javnog natječaja sadržavaju detaljan opis uvjeta ugovora i postupka kojeg se moraju pridržavati svi podnositelji ponuda te iscrpni popis kriterija prema kojima se odabiru ponuditelji i dodjeljuje ugovor, uključujući poticaje, kao što su subvencije, koje ponuda pokriva. Te se specifikacije također mogu odnositi na područja iz članka 7. stavka 2.

4. U pozivima na dostavu ponuda za potrebne proizvodne kapacitete također se moraju uzeti u obzir ponude postojećih proizvodnih jedinica za opskrbu električnom energijom s dugoročnim jamstvima, pod uvjetom da se na taj način može udovoljiti dodatnim zahtjevima.

5. Države članice određuju tijelo vlasti ili javno ili privatno tijelo koje je neovisno o djelatnostima proizvodnje električne energije, prijenosa, distribucije i opskrbe, a koje može biti regulatorno tijelo iz članka 35. stavka 1., kao odgovorno za organizaciju, praćenje i kontrolu natječajnog postupka iz stavaka od 1. do 4. ovog članka. Kada je operator prijenosnog sustava potpuno neovisan o ostalim djelatnostima koje se ne odnose na prijenosni sustav u smislu vlasništva, operator prijenosnog sustava može biti određen za tijelo odgovorno za organiziranje, praćenje i kontroliranje natječajnog postupka. To tijelo vlasti ili tijelo poduzima sve korake potrebne za osiguranje povjerljivosti informacija sadržanih u ponudama.

⁽¹⁾ SL L 140, 5.6.2009., str. 16.

POGLAVLJE IV.

RAD PRIJENOSNOG SUSTAVA

Članak 9.

Razdvajanje prijenosnog sustava i operatora prijenosnog sustava

1. Države članice osiguravaju da od 3. ožujka 2012.:
 - (a) svako poduzeće koje posjeduje prijenosni sustav djeluje kao operator prijenosnog sustava;
 - (b) ista osoba ili osobe nemaju pravo:
 - i. ni izravno ni neizravno provoditi kontrolu nad poduzećem koje obavlja bilo koju od funkcija proizvodnje ili opskrbe, ni izravno ni neizravno provoditi kontrolu ili izvršavati bilo koje pravo nad operatorom prijenosnog sustava ili nad prijenosnim sustavom;
 - ii. ni izravno ni neizravno provoditi kontrolu nad operatorom prijenosnog sustava ili nad prijenosnim sustavom, ni izravno ni neizravno provoditi kontrolu ili izvršavati bilo koje pravo nad poduzećem koje obavlja bilo koju od funkcija proizvodnje ili opskrbe;
 - (c) ista osoba ili osobe nisu ovlaštene imenovati članove nadzornog odbora, administrativnog odbora ili tijela koja pravno zastupaju poduzeće, operatora prijenosnog sustava ili prijenosni sustav, ni izravno ni neizravno provoditi kontrolu ili izvršavati bilo koje pravo nad poduzećem koje obavlja bilo koju od funkcija proizvodnje ili opskrbe; i
 - (d) ista osoba nije ovlaštena biti članom nadzornog odbora, administrativnog odbora ili tijela koja pravno zastupaju poduzeće, kako poduzeća koje obavlja bilo koju od funkcija proizvodnje ili opskrbe tako i operatora prijenosnog sustava ili prijenosnog sustava.
2. Prava iz stavka 1. točaka (b) i (c) posebno uključuju:
 - (a) ovlast korištenja glasačkih prava;
 - (b) ovlast imenovanja članova nadzornog odbora, administrativnog odbora ili tijela koja pravno zastupaju poduzeće; ili
 - (c) posjedovanje većinskog udjela.
3. Za potrebe stavka 1. točke (b), pojam „poduzeće koje obavlja bilo koju od funkcija proizvodnje ili opskrbe” uključuje „poduzeće koje obavlja bilo koju od funkcija proizvodnje i opskrbe” u smislu Direktive 2009/73/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. srpnja 2009. o zajedničkim pravilima za

unutarnje tržište prirodnog plina ⁽¹⁾, a izrazi „operator prijenosnog sustava” i „prijenosni sustav” uključuju „operatora transportnog sustava” i „transportni sustav” u smislu te Direktive.

4. Države članice mogu dopustiti odstupanja od stavka 1. točaka (b) i (c) do 3. ožujka 2013., pod uvjetom da operatori prijenosnog sustava nisu dio vertikalno integriranog poduzeća.

5. Obveza navedena u stavku 1. točki (a) smatra se ispunjenom u slučaju kada su dva ili više poduzeća koja posjeduju prijenosne sustave stvorila zajednički pothvat koji djeluje kao operator prijenosnog sustava u dvije ili više država članica za predmetne prijenosne sustave. Nijedno drugo poduzeće ne može biti dio zajedničkog pothvata, osim ako je odobreno na temelju članka 13. kao neovisni operator sustava ili kao neovisni operator prijenosnog sustava za potrebe poglavlja V.

6. Za potrebe provedbe ovog članka, u slučaju kada je osoba iz stavka 1. točaka (b), (c) i (d) država članica ili drugo javno tijelo, dva odvojena javna tijela koja provode kontrolu nad operatorom prijenosnog sustava ili nad prijenosnim sustavom s jedne strane te nad poduzećem koje obavlja bilo koju od funkcija proizvodnje ili opskrbe s druge strane, ne smatraju se istom osobom ili osobama.

7. Države članice osiguravaju da se ni komercijalno osjetljive informacije iz članka 16. u posjedu operatora prijenosnog sustava koji je bio dijelom vertikalno integriranog poduzeća, ni osoblje takvog operatora prijenosnog sustava, ne prenose poduzećima koja obavljaju bilo koju od funkcija proizvodnje i opskrbe.

8. Ako 3. rujna 2009. prijenosni sustav pripada vertikalno integriranom poduzeću, država članica može odlučiti ne primijeniti stavak 1.

U takvom slučaju predmetna država članica:

(a) određuje neovisnog operatora sustava u skladu s člankom 13.; ili

(b) poštuje odredbe poglavlja V.

9. Ako 3. rujna 2009. prijenosni sustav pripada vertikalno integriranom poduzeću i postoje rješenja koja jamče učinkovitiju neovisnost operatora prijenosnog sustava nego odredbe poglavlja V., država članica može odlučiti ne primijeniti stavak 1.

10. Prije nego što neko poduzeće bude odobreno i određeno za operatora prijenosnog sustava na temelju stavka 9. ovog članka, ono se certificira u skladu s postupcima utvrđenima u članku 10. stavcima 4., 5. i 6. ove Direktive i u članku 3. Uredbe (EZ) br. 714/2009, na temelju čega Komisija provjerava jamče li jasno postojeća rješenja učinkovitiju neovisnost operatora prijenosnog sustava nego odredbe poglavlja V.

⁽¹⁾ SL L 211, 14.8.2009., str. 94.

11. Vertikalno integrirana poduzeća koja posjeduju prijenosni sustav ni u kojem slučaju nisu spriječena da poduzmu korake za usklađivanje sa stavkom 1.

12. Poduzeća koja obavljaju bilo koju od funkcija proizvodnje ili opskrbe ni u kojem slučaju nemaju mogućnost izravno ili neizravno preuzeti kontrolu ili izvršavati bilo koje pravo nad razdvojenim operatorima prijenosnog sustava u državama članicama koje primjenjuju stavak 1.

Članak 10.

Određivanje i certificiranje operatora prijenosnog sustava

1. Prije nego što neko poduzeće bude odobreno i određeno za operatora prijenosnog sustava certificira se u skladu s postupcima utvrđenima u stavcima 4., 5. i 6. ovog članka i u članku 3. Uredbe (EZ) br. 714/2009.

2. Poduzeća koja su vlasnici prijenosnog sustava i koje je nacionalno regulatorno tijelo certificiralo kao poduzeća usklađena sa zahtjevima članka 9., na temelju donjeg postupka certificiranja, države članice odobravaju i određuju za operatore prijenosnog sustava. O određivanju operatora prijenosnog sustava obavješćuje se Komisija i objavljuje se u *Službenom listu Europske unije*.

3. Operatori prijenosnog sustava obavješćuju regulatorno tijelo o bilo kojim planiranim transakcijama koje mogu zahtijevati ponovnu procjenu njihove usklađenosti sa zahtjevima članka 9.

4. Regulatorna tijela prate neprekidnu usklađenost operatora prijenosnog sustava sa zahtjevima članka 9. Radi osiguravanja takve usklađenosti pokreću postupak certificiranja:

- (a) po primitku obavijesti od operatora prijenosnog sustava na temelju stavka 3.;
- (b) na vlastitu inicijativu kada imaju saznanja da planirana promjena u pravima ili utjecaju na vlasnike prijenosnog sustava ili operatore prijenosnog sustava može dovesti do povrede članka 9., ili kada imaju razloga vjerovati da je moglo doći do takve povrede; ili
- (c) na obrazloženi zahtjev Komisije.

5. Regulatorna tijela donose odluku o certificiranju operatora prijenosnog sustava unutar razdoblja od četiri mjeseca od dana obavijesti operatora prijenosnog sustava ili od dana zahtjeva Komisije. Po isteku tog razdoblja certificiranje se smatra odobrenim. Izričita ili prešutna odluka regulatornog tijela stupa na snagu tek nakon zaključenja postupka predviđenog u stavku 6.

6. O izričitoj ili prešutoj odluci o certificiranju operatora prijenosnog sustava regulatorno tijelo odmah obavješćuje Komisiju, zajedno sa svim odgovarajućim informacijama u vezi s tom odlukom. Komisija postupa u skladu s postupkom utvrđenim u članku 3. Uredbe (EZ) br. 714/2009.

7. Regulatorna tijela i Komisija mogu zahtijevati od operatora prijenosnog sustava i poduzeća koje obavlja bilo koju od funkcija proizvodnje ili opskrbe bilo koju informaciju relevantnu za ispunjenje njihovih zadataka na temelju ovog članka.

8. Regulatorna tijela i Komisija čuvaju povjerljivost komercijalno osjetljivih informacija.

Članak 11.

Certificiranje u vezi s trećim zemljama

1. Ako certificiranje zahtijeva vlasnik prijenosnog sustava ili operator prijenosnog sustava koji je pod kontrolom osobe ili osoba iz treće zemlje ili trećih zemalja, regulatorno tijelo o tome obavješćuje Komisiju.

Regulatorno tijelo također odmah obavješćuje Komisiju o bilo kojim okolnostima koje bi za posljedice mogle imati da neka osoba ili osobe iz treće zemlje ili trećih zemalja steknu kontrolu nad prijenosnim sustavom ili operatorom prijenosnog sustava.

2. Operator prijenosnog sustava obavješćuje regulatorno tijelo o bilo kojim okolnostima koje bi za posljedice mogle imati da neka osoba ili osobe iz treće zemlje ili trećih zemalja steknu kontrolu nad prijenosnim sustavom ili operatorom prijenosnog sustava.

3. Regulatorno tijelo donosi nacrt odluke o certificiranju operatora prijenosnog sustava unutar razdoblja od četiri mjeseca od dana obavijesti operatora prijenosnog sustava. Ono odbija certificiranje ako nije dokazano:

- (a) da je predmetni subjekt usklađen sa zahtjevima članka 9.; i
- (b) regulatornom tijelu ili drugom nadležnom tijelu koje je odredila država članica, da dodjela certifikata neće ugroziti sigurnost opskrbe država članica i Zajednice energijom. Pri razmatranju tog pitanja regulatorno tijelo ili drugo tako određeno nadležno tijelo vodi računa o:

- i. pravima i obvezama Zajednice u pogledu te treće zemlje koje proizlaze iz međunarodnog prava, uključujući bilo koji sporazum sklopljen s jednom ili više trećih zemalja u kojem je Zajednica jedna od stranaka i koji se bavi pitanjima sigurnosti opskrbe energijom;

- ii. pravima i obvezama država članica u pogledu te treće zemlje koje proizlaze iz sporazuma sklopljenih s njom, u onoj mjeri u kojoj su usklađene s pravom Zajednice; i
- iii. drugim specifičnim činjenicama i okolnostima tog slučaja i predmetne treće zemlje.

4. Regulatorno tijelo o odluci odmah obavješćuje Komisiju, zajedno sa svim odgovarajućim informacijama u vezi s tom odlukom.

5. Države članice predviđaju da regulatorno tijelo ili određeno nadležno tijelo iz stavka 3. točke (b), prije no što regulatorno tijelo donese odluku o certificiranju, od Komisije zahtijeva mišljenje o tome:

- (a) je li predmetni subjekt usklađen sa zahtjevima članka 9.; i
- (b) neće li odobrenje certifikata ugroziti sigurnost opskrbe Zajednice energijom.

6. Komisija razmatra zahtjev iz stavka 5. čim ga primi. Unutar razdoblja od dva mjeseca od primitka zahtjeva ona daje svoje mišljenje nacionalnom regulatornom tijelu ili, ako je zahtjev podnijelo određeno nadležno tijelo, tom tijelu.

Pri sastavljanju mišljenja Komisija može zahtijevati mišljenja Agencije, predmetne države članice i zainteresiranih stranaka. Kada Komisija pošalje takav zahtjev, dvomjesečno se razdoblje produljuje za dva mjeseca.

Ne dobije li se mišljenje Komisije unutar razdoblja iz prvog i drugog podstavka, smatra se da Komisija nema primjedbi na odluku regulatornog tijela.

7. Prilikom procjenjivanja hoće li kontrola od strane osobe ili osoba iz treće zemlje ili trećih zemalja ugroziti sigurnost opskrbe Zajednice električnom energijom, Komisija vodi računa o:

- (a) specifičnim činjenicama tog slučaja i predmetne treće zemlje ili trećih zemalja; i
- (b) pravima i obvezama Zajednice u pogledu te treće zemlje ili tih trećih zemalja koje proizlaze iz međunarodnog prava, uključujući sporazum sklopljen s jednom ili više trećih zemalja u kojem je Zajednica jedna od stranaka i koji se bavi pitanjima sigurnosti opskrbe.

8. Unutar razdoblja od dva mjeseca od isteka razdoblja iz stavka 6., nacionalno regulatorno tijelo donosi svoju konačnu odluku o certificiranju. Pri donošenju svoje konačne odluke nacionalno regulatorno tijelo u najvećoj mogućoj mjeri uzima u obzir mišljenje Komisije. U svakom slučaju, države članice imaju pravo odbiti certificiranje ako dodjela certifikata ugrožava sigurnost opskrbe države članice energijom ili sigurnost opskrbe druge države članice energijom. Ako je država članica odredila

drugo nadležno tijelo za procjenu stavka 3. točke (b), može zahtijevati da nacionalno regulatorno tijelo svoju konačnu odluku donese u skladu s procjenom tog nadležnog tijela. Konačna odluka nacionalnog regulatornog tijela i mišljenje Komisije objavljuju se zajedno. Ako se konačna odluka razlikuje od mišljenja Komisije, predmetna država članica predviđa i objavljuje zajedno s tom odlukom razloge za donošenje takve odluke.

9. Ništa iz ovog članka ne utječe na pravo države članice da, u skladu s pravom Zajednice, provodi nacionalni pravni nadzor radi zaštite legitimnih interesa javne sigurnosti.

10. Komisija može donijeti smjernice kojima se utvrđuju pojedini postupci za primjenu ovog članka. Te mjere, namijenjene izmjeni elemenata ove Direktive koji nisu ključni dopunjujući je, donose se u skladu s regulatornim postupkom s kontrolom iz članka 46. stavka 2.

11. Ovaj članak, uz izuzetak stavka 3. točke (a), također se primjenjuje na države članice koje podliježu odstupanju na temelju članka 44.

Članak 12.

Zadaci operatora prijenosnog sustava

Svaki operator prijenosnog sustava odgovoran je za:

- (a) osiguravanje dugoročne sposobnosti sustava da udovoljava razumnoj potražnji za prijenosom električne energije, pogon, održavanje i razvoj na temelju ekonomskih uvjeta sigurnih, pouzdanih i učinkovitih prijenosnih sustava, vodeći računa o zaštiti okoliša;
- (b) osiguravanje prikladnih sredstava za udovoljavanje obveza pružanja usluge;
- (c) doprinošenje sigurnosti opskrbe kroz prikladne kapacitete prijenosa i pouzdanost sustava;
- (d) upravljanje tokovima električne energije u sustavu, vodeći računa o razmjenama s drugim međusobno povezanim sustavima. U tu je svrhu operator prijenosnog sustava odgovoran za osiguravanje sigurnog, pouzdanog i učinkovitog elektroenergetskog sustava i u tom kontekstu za osiguravanje dostupnosti svih nužnih pomoćnih usluga, uključujući one koje se pružaju kao odgovor na potražnju, u onoj mjeri u kojoj takva dostupnost nije ovisna ni o jednom drugom prijenosnom sustavu s kojim je njegov sustav međusobno povezan;
- (e) pružanje informacija operatoru bilo kojeg drugog sustava, s kojim je njegov sustav međusobno povezan, dostatnih za osiguravanje sigurnog i učinkovitog rada, koordiniranog razvoja i interoperabilnosti međusobno povezanog sustava;

- (f) osiguravanje nediskriminacije među korisnicima sustava ili kategorijama korisnika sustava, posebno u korist svojih povezanih poduzeća;
- (g) pružanje informacija korisnicima sustava koje su im potrebne za učinkovit pristup sustavu; i
- (h) naplatu naknada i plaćanja za zagušenje na temelju mehanizma kompenzacije između operatora prijenosnog sustava, u skladu s člankom 13. Uredbe (EZ) br. 714/2009, dodjeljivanje i upravljanje pristupom treće strane i davanje obrazloženih objašnjenja za odbijanje takvog pristupa, što prate nacionalna regulatorna tijela; pri obavljanju svojih zadataka na temelju ovog članka operatori prijenosnog sustava ponajprije olakšavaju integraciju tržišta.

Članak 13.

Neovisni operator sustava

1. Ako 3. rujna 2009. prijenosni sustav pripada vertikalno integriranom poduzeću, države članice mogu odlučiti ne primijeniti članak 9. stavak 1. i odrediti neovisnog operatora sustava na temelju prijedlog vlasnika prijenosnog sustava. Takvo određivanje podliježe odobrenju Komisije.

2. Država članica može odobriti i odrediti neovisnog operatora sustava samo u slučaju kada je:

- (a) kandidat za operatora dokazao da poštuje zahtjeve članka 9. stavka 1. točaka (b), (c) i (d);
- (b) kandidat za operatora dokazao da na raspolaganju ima potrebne financijske, tehničke, fizičke i ljudske resurse za provođenje svojih zadataka na temelju članka 12.;
- (c) kandidat za operatora preuzeo obvezu usklađivanja s desetogodišnjim planom razvoja mreže koji prati regulatorno tijelo;
- (d) vlasnik prijenosnog sustava dokazao da je sposoban uskladiti se s obvezama na temelju stavka 5. U tu svrhu osigurava sve nacrte ugovornih rješenja dogovorenih s poduzećem kandidatom i bilo kojim drugim odgovarajućim subjektom; i
- (e) kandidat za operatora dokazao je da je sposoban uskladiti se s obvezama na temelju Uredbe (EZ) br. 714/2009, uključujući suradnju operatora prijenosnog sustava na europskoj i regionalnoj razini.

3. Poduzeća koja je regulatorno tijelo certificiralo kao usklađena sa zahtjevima članka 11. i stavka 2. ovog članka države članice odobravaju i određuju za neovisne operatore sustava. Primjenjuje se postupak certificiranja iz članka 10. ove Direktive i članka 3. Uredbe (EZ) br. 714/2009 ili iz članka 11. ove Direktive.

4. Svaki neovisni operator sustava odgovoran je za dodjeljivanje i upravljanje pristupom treće strane, uključujući naplatu naknada za pristup, naknada za zagušenje i plaćanja na temelju mehanizma kompenzacije između operatora prijenosnog sustava u skladu s člankom 13. Uredbe (EZ) br. 714/2009, kao i za pogon, održavanje i razvoj prijenosnog sustava te za osiguravanje dugoročne sposobnosti sustava da udovolji razumnoj potražnji kroz investicijsko planiranje. Prilikom razvijanja prijenosnog sustava neovisni operator sustava odgovoran je za planiranje (uključujući postupak odobravanja), izgradnju i puštanje u pogon nove infrastrukture. U tu svrhu neovisni operator sustava djeluje kao operator prijenosnog sustava u skladu s ovim poglavljem. Vlasnik prijenosnog sustava nije odgovoran za dodjeljivanje i upravljanje pristupom treće strane, ni za investicijsko planiranje.

5. Kada je neovisni operator sustava određen, vlasnik prijenosnog sustava:

- (a) u potrebnoj mjeri surađuje s neovisnim operatorom sustava te mu pruža podršku za ispunjenje njegovih zadataka, uključujući posebno pružanje svih relevantnih informacija;
- (b) financira ulaganja o kojima je odluku donio neovisni operator sustava i koje je odobrilo regulatorno tijelo ili daje svoju suglasnost za ulaganje od strane bilo koje zainteresirane strane uključujući neovisnog operatora sustava. Odgovarajući financijski aranžmani podliježu odobrenju od strane regulatornog tijela. Prije takvog odobrenja regulatorno tijelo savjetuje se s vlasnikom prijenosnog sustava zajedno s drugim zainteresiranim stranama;
- (c) osigurava pokrivanje odgovornosti koja se odnosi na osnovna sredstva mreže, isključujući odgovornost koja se odnosi na zadatke neovisnog operatora sustava; i
- (d) osigurava jamstva radi olakšavanja financiranja bilo kojeg proširenja mreže, uz izuzetak onih ulaganja kod kojih je, na temelju točke (b), dao svoju suglasnost za financiranje od strane bilo koje zainteresirane strane, uključujući neovisnog operatora sustava.

6. Uz blisku suradnju s regulatornim tijelom, odgovarajućem nacionalnom tijelu za tržišno natjecanje dodjeljuju se sve odgovarajuće ovlasti za učinkovito praćenje usklađenosti vlasnika prijenosnog sustava s njegovim obvezama na temelju stavka 5.

Članak 14.

Razdvajanje vlasnika prijenosnog sustava

1. Vlasnik prijenosnog sustava, kada je imenovan neovisni operator sustava, koji je dio vertikalno integriranog poduzeća neovisan je, barem u smislu svojeg pravnog oblika, organizacije i donošenja odluka, od drugih djelatnosti koje se ne odnose na prijenos.

2. Radi osiguravanja neovisnosti vlasnika prijenosnog sustava iz stavka 1., primjenjuju se sljedeći minimalni kriteriji:

- (a) osobe odgovorne za upravljanje vlasnikom prijenosnog sustava ne sudjeluju u strukturama integriranog elektroenergetskog poduzeća koje su odgovorne, izravno ili neizravno, za svakodnevni rad proizvodnje, distribucije i opskrbe električnom energijom;
- (b) poduzimaju se odgovarajuće mjere za osiguravanje da se profesionalni interesi osoba odgovornih za upravljanje vlasnikom prijenosnog sustava uzimaju u obzir, na način koji osigurava njihovu sposobnost neovisnog djelovanja; i
- (c) vlasnik prijenosnog sustava uvodi program usklađenosti koji predviđa mjere poduzete za osiguravanje da diskriminacijsko ponašanje bude isključeno te za osiguravanje odgovarajućeg praćenja poštovanja tog programa. Program usklađenosti predviđa specifične obveze zaposlenika za postizanje tih ciljeva. Godišnje izvješće o poduzetim mjerama osoba ili tijelo odgovorno za praćenje programa usklađenosti podnosi regulatornom tijelu te se objavljuje.

3. Komisija može donijeti smjernice za osiguravanje potpune i stvarne usklađenosti vlasnika prijenosnog sustava sa stavkom 2. ovog članka. Te mjere, namijenjene izmjeni elemenata ove Direktive koji nisu ključni dopunjujući je, donose se u skladu s regulatornim postupkom s kontrolom iz članka 46. stavka 2.

Članak 15.

Dispečiranje i uravnoteženje

1. Ne dovodeći u pitanje opskrbu električnom energijom na temelju ugovornih obveza, uključujući one koje proizlaze iz specifikacija javnog natječaja, operator prijenosnog sustava odgovoran je, kada ima takvu funkciju, za dispečiranje proizvodnih postrojenja na svojem području i za određivanje uporabe spojnih vodova s drugim sustavima.

2. Dispečiranje proizvodnih postrojenja i uporaba spojnih vodova određuju se na temelju kriterija koje odobravaju nacionalna regulatorna tijela kada su nadležna i koji moraju biti objektivni, objavljeni i primijenjeni na nediskriminacijski način, osiguravajući ispravno funkcioniranje unutarnjeg tržišta električne energije. Kriteriji uzimaju u obzir ekonomsku prednost električne energije iz raspoloživih proizvodnih postrojenja ili prijenosa putem spojnih vodova i tehnička ograničenja sustava.

3. Država članica od operatora sustava zahtijeva da djeluju u skladu s člankom 16. Direktive 2009/28/EZ pri dispečiranju proizvodnih postrojenja koja koriste obnovljive izvore energije. Od operatora sustava također mogu zahtijevati davanje prednosti pri dispečiranju proizvodnih postrojenja koja proizvode kombiniranu toplinsku i električnu energiju.

4. Država članica može, zbog sigurnosti opskrbe, naložiti da se prioritet daje dispečiranju proizvodnih postrojenja koja za gorivo koriste vlastite izvore primarne energije, u mjeri koja ni u jednoj kalendarskoj godini ne premašuje 15 % sveukupne primarne energije nužne za proizvodnju električne energije potrošene u predmetnoj državi članici.

5. Regulatorna tijela, kada su države članice tako predvidjele, ili države članice, zahtijevaju od operatora prijenosnog sustava da se usklade s minimalnim standardima za održavanje i razvoj prijenosnog sustava, uključujući kapacitete međusobnog povezivanja.

6. Operatori prijenosnog sustava nabavljaju energiju, koju koriste za pokrivanje gubitaka energije i za rezervne kapacitete u svojem sustavu, u skladu s transparentnim, nediskriminacijskim i tržišno utemeljenim postupcima, uvijek kada imaju takvu funkciju.

7. Pravila uravnoteživanja elektroenergetskog sustava koja donose operatori prijenosnog sustava moraju biti objektivna, transparentna i nediskriminacijska, uključujući pravila za obračunavanje naknada za energetske neravnoteže korisnicima njihovog sustava. Uvjeti, uključujući pravila i tarife, pružanja takvih usluga od strane operatora prijenosnog sustava utvrđuju se na temelju metodologije usklađene s člankom 37. stavkom 6. na nediskriminacijski način koji odražava troškove te se objavljuju.

Članak 16.

Zahtjevi povjerljivosti za operatore prijenosnog sustava i vlasnike prijenosnog sustava

1. Ne dovodeći u pitanje članak 30. ni bilo koju drugu pravnu obvezu otkrivanja informacija, svaki operator prijenosnog sustava i svaki vlasnik prijenosnog sustava čuva povjerljivost komercijalno osjetljivih informacija dobivenih tijekom obavljanja svojih djelatnosti i sprečava da se informacije o vlastitim djelatnostima, koje mogu biti komercijalno korisne, otkriju na diskriminacijski način. Posebno ne otkriva nikakve komercijalno osjetljive informacije ostalim dijelovima poduzeća, osim ako je to potrebno za provedbu poslovne transakcije. Radi osiguravanja potpunog poštovanja pravila o razdvajanju informacija, države članice osiguravaju da vlasnik prijenosnog sustava i ostali dijelovi poduzeća ne koriste zajedničke usluge kao što su zajedničke pravne usluge, osim čisto administrativnih funkcija ili funkcija informacijske tehnologije.

2. Operatori prijenosnog sustava, u kontekstu prodaje ili nabave električne energije od strane povezanih poduzeća, ne smiju zlorabiti komercijalno osjetljive informacije dobivene od trećih strana prilikom osiguravanja pristupa sustavu ili pregovaranja o njemu.

3. Informacije potrebne za stvarno tržišno natjecanje i učinkovito funkcioniranje tržišta objavljuju se. Ta obveza ne dovodi u pitanje čuvanje povjerljivosti komercijalno osjetljivih informacija.

POGLAVLJE V.

NEOVISNI OPERATOR PRIJENOSA

Članak 17.

Osnovna sredstva, oprema, osoblje i identitet

1. Operatori prijenosnog sustava opremljeni su svim ljudskim, tehničkim, fizičkim i financijskim resursima potrebnima za ispunjavanje njihovih obveza na temelju ove Direktive i obavljanje djelatnosti prijenosa električne energije, a posebno:

- (a) sredstva koja su potrebna za djelatnost prijenosa električne energije, uključujući prijenosni sustav, u vlasništvu su operatora prijenosnog sustava;
- (b) osoblje potrebno za djelatnost prijenosa električne energije, uključujući provođenje svih korporativnih zadataka, zaposlenici su operatora prijenosnog sustava;
- (c) najam osoblja i pružanje usluga, za bilo koji drugi dio odnosno iz bilo kojeg drugog dijela vertikalno integriranog poduzeća zabranjeno je. Operator prijenosnog sustava može, međutim, pružati usluge vertikalno integriranom poduzeću:
 - i. ako pružanje tih usluga ne diskriminira međusobno korisnike sustava, dostupno je svim korisnicima sustava po jednakim uvjetima i ne ograničuje, narušava niti sprečava tržišno natjecanje u proizvodnji ili opskrbi;
 - ii. ako je uvjete pružanja tih usluga odobrilo regulatorno tijelo;
- (d) ne dovodeći u pitanje odluke nadzornog tijela na temelju članka 20., vertikalno integrirano poduzeće operatoru prijenosnog sustava pravodobno stavlja na raspolaganje odgovarajuće financijske resurse za buduće investicijske projekte i/ili za zamjenu postojećih sredstava, nakon odgovarajućeg zahtjeva operatora prijenosnog sustava.

2. Djelatnost prijenosa električne energije uključuje, pored onih navedenih u članku 12., najmanje sljedeće zadatke:

- (a) zastupanje operatora prijenosnog sustava i kontakti s trećim stranama i regulatornim tijelima;
- (b) zastupanje operatora prijenosnog sustava unutar Europske mreže operatora prijenosnog sustava za električnu energiju (ENTSO za električnu energiju);
- (c) dodjeljivanje i upravljanje pristupom trećih strana na nediskriminacijskoj osnovi između korisnika sustava ili kategorija korisnika sustava;
- (d) ubiranje svih naknada povezanih s prijenosnim sustavom, uključujući naknade za pristup, naknade uravnoteženja za pomoćne usluge kao što su nabava usluga (troškovi uravnoteženja, energija za gubitke);
- (e) pogon, održavanje i razvoj sigurnog, učinkovitog i ekonomičnog prijenosnog sustava;
- (f) investicijsko planiranje koje osigurava dugoročnu sposobnost sustava da udovolji razumnoj potražnji te koje jamči sigurnost opskrbe;
- (g) ustanovljavanje odgovarajućih zajedničkih pothvata, uključujući s jednim ili više operatora prijenosnog sustava, burzama električne energije te drugim odgovarajućim sudionicima za postizanje ciljeva razvoja stvaranja regionalnih tržišta ili olakšavanja procesa liberalizacije; i
- (h) sve korporativne usluge, uključujući pravne usluge, računovodstvene usluge i usluge informacijske tehnologije.

3. Operatori prijenosnog sustava organizirani su u pravnom obliku navedenom u članku 1. Direktive Vijeća 68/151/EEZ ⁽¹⁾.

4. Operator prijenosnog sustava ne smije s obzirom na svoj korporativni identitet, komunikaciju, politiku marke i poslovne prostore stvarati zabunu u pogledu identiteta vertikalno integriranog poduzeća ili bilo kojeg njegovog dijela.

5. Operator prijenosnog sustava ne smije dijeliti sustave ili opremu informacijske tehnologije, fizičke prostore i sustave sigurnog pristupa ni s jednim dijelom vertikalno integriranog poduzeća ni koristiti iste savjetnike ni vanjske ugovaratelje za sustave ili opremu informacijske tehnologije te sustave sigurnog pristupa.

6. Reviziju računa operatora prijenosnog sustava provodi revizor koji je različit od onog koji provodi reviziju vertikalno integriranog poduzeća ili bilo kojeg njegovog dijela.

⁽¹⁾ Prva direktiva Vijeća 68/151/EEZ od 9. ožujka 1968. o usklađivanju zaštitnih mjera koje su radi zaštite interesa njihovih članova i drugih predviđene u državama članicama za trgovačka društva u smislu članka 58. drugog stavka Ugovora, s ciljem izjednačavanja takvih zaštitnih mjera širom Zajednice (SL L 65, 14.3.1968., str. 8.).

Članak 18.**Neovisnost operatora prijenosnog sustava**

1. Ne dovodeći u pitanje odluke nadzornog tijela na temelju članka 20., operator prijenosnog sustava ima:

(a) stvarna prava donošenja odluka, neovisna o vertikalno integriranom poduzeću, u pogledu sredstava potrebnih za pogon, održavanje ili razvoj prijenosnog sustava; i

(b) ovlast za pribavljanje novca na tržištu kapitala, posebno putem zajmova i povećanja kapitala.

2. Operator prijenosnog sustava osigurava da u svakom trenutku raspolaže resursima koji su mu potrebni za ispravno i učinkovito provođenje djelatnosti prijenosa te za razvoj i održavanje učinkovitog, sigurnog i ekonomičnog prijenosnog sustava.

3. Poduzeća kćeri vertikalno integriranog poduzeća koja obavljaju funkcije proizvodnje ili opskrbe ne smiju biti vlasnici nikakvog izravnog ni neizravnog udjela u operatoru prijenosnog sustava. Operator prijenosnog sustava ne smije biti vlasnik nikakvog izravnog ni neizravnog udjela ni u jednom poduzeću kćeri vertikalno integriranog poduzeća koje obavlja funkcije proizvodnje ili opskrbe, niti primati dividende niti bilo koju drugu financijsku korist od tog poduzeća kćeri.

4. Sveukupna upravljačka struktura i statut operatora prijenosnog sustava osiguravaju stvarnu neovisnost operatora prijenosnog sustava u skladu s ovim poglavljem. Vertikalno integrirano poduzeće ne smije određivati, izravno ni neizravno, konkurentno ponašanje operatora prijenosnog sustava u vezi sa svakodnevnim djelatnostima operatora prijenosnog sustava i upravljanjem mrežom, ni u vezi s djelatnostima nužnim za pripremu desetogodišnjeg plana razvoja mreže razvijenog na temelju članka 22.

5. Pri ispunjavanju svojih zadataka iz članka 12. i članka 17. stavka 2. ove Direktive te u skladu s člancima 14., 15. i 16. Uredbe (EZ) br. 714/2009, operatori prijenosnog sustava ne smiju diskriminirati različite osobe ili subjekte i ne smiju ograničavati, narušavati ni sprečavati tržišno natjecanje u području proizvodnje ili opskrbe.

6. Svi komercijalni i financijski odnosi između vertikalno integriranog poduzeća i operatora prijenosnog sustava, uključujući zajmove operatora prijenosnog sustava vertikalno integriranom poduzeću, u skladu su s tržišnim uvjetima. Operator prijenosnog sustava vodi detaljnu evidenciju takvih komercijalnih i financijskih odnosa te je na zahtjev stavlja na raspolaganje regulatornom tijelu.

7. Operator prijenosnog sustava regulatornom tijelu podnosi na odobrenje sve komercijalne i financijske sporazume s vertikalno integriranim poduzećem.

8. Operator prijenosnog sustava obavješćuje regulatorno tijelo o financijskim resursima iz članka 17. stavka 1. točke (d), dostupnima za buduće investicijske projekte i/ili za zamjenu postojećih sredstava.

9. Vertikalno integrirano poduzeće suzdržava se od bilo kojeg djelovanja kojim se sprečava ili ometa operatora prijenosnog sustava u izvršavanju njegovih obveza iz ovog poglavlja i ne smije od operatora prijenosnog sustava zahtijevati da od vertikalno integriranog poduzeća traži dopuštenje za ispunjavanje tih obveza.

10. Poduzeće koje je regulatorno tijelo certificiralo kao usklađeno sa zahtjevima ovog poglavlja predmetna država članica odobrava i određuje kao operatora prijenosnog sustava. Primjenjuje se postupak certificiranja iz članka 10. ove Direktive i članka 3. Uredbe (EZ) br. 714/2009 ili iz članka 11. ove Direktive.

Članak 19.**Neovisnost osoblja i posloводства operatora prijenosnog sustava**

1. Odluke o imenovanju i ponovnom imenovanju, radnim uvjetima uključujući naknade te prestanku mandata osoba odgovornih za upravljanje i/ili članova administrativnih tijela operatora prijenosnog sustava donosi nadzorno tijelo operatora prijenosnog sustava imenovano u skladu s člankom 20.

2. O identitetu i uvjetima mandata, trajanja i prestanka mandata osoba koje je nadzorno tijelo nominiralo za imenovanje ili ponovno imenovanje kao osobe odgovorne za izvršno upravljanje i/ili kao članove administrativnih tijela operatora prijenosnog sustava, te o razlozima za bilo koji prijedlog odluke o prestanku takvog mandata, obavješćuje se regulatorno tijelo. Ti uvjeti i odluke iz stavka 1. postaju obvezujuće samo ako regulatorno tijelo ne stavi prigovor u roku od tri tjedna od obavijesti.

Regulatorno tijelo može staviti prigovor na odluke iz stavka 1.:

(a) ako se pojave sumnje u profesionalnu neovisnost nominirane osobe odgovorne za upravljanje i/ili člana administrativnih tijela; ili

(b) ako, u slučaju prijevremenog prestanka mandata, postoje sumnje u opravdanost takvog prijevremenog prestanka.

3. U razdoblju od tri godine prije imenovanja osoba odgovornih za upravljanje i/ili članova administrativnih tijela operatora prijenosnog sustava koji podliježu ovom stavku ne smije se imati nikakav profesionalni položaj ni odgovornost, interes ni poslovni odnos, izravan ni neizravan, s vertikalno integriranim poduzećem ni s bilo kojim njegovim dijelom ni njegovim vlasnicima kontrolnog udjela, osim operatora prijenosnog sustava.

4. Osobe odgovorne za upravljanje i/ili članovi administrativnih tijela te zaposlenici operatora prijenosnog sustava ne smiju imati nikakav drugi profesionalni položaj ni odgovornost, interes ni poslovni odnos, izravan ni neizravan, s bilo kojim drugim dijelom vertikalno integriranog poduzeća ni s njegovim vlasnicima kontrolnog udjela.

5. Osobe odgovorne za upravljanje i/ili članovi administrativnih tijela te zaposlenici operatora prijenosnog sustava ne smiju imati nikakav interes, niti ikakve financijske koristi, izravne ni neizravne, ni od jednog dijela vertikalno integriranog poduzeća osim operatora prijenosnog sustava. Njihova naknada ne smije ovisiti o djelatnostima ni rezultatima vertikalno integriranog poduzeća, osim onih koji se odnose na operatora prijenosnog sustava.

6. Osobama odgovornima za upravljanje i/ili članovima administrativnih tijela operatora prijenosnog sustava koji osporavaju prijevremeni prestanak svojih mandata jamče se stvarna prava na žalbu regulatornom tijelu.

7. Nakon prestanka njihovog mandata kod operatora prijenosnog sustava, osobe odgovorne za njegovo upravljanje i/ili članovi njegovih administrativnih tijela ne smiju imati nikakav profesionalni položaj ni odgovornost, interes ni poslovni odnos ni s jednim dijelom vertikalno integriranog poduzeća osim operatora prijenosnog sustava, ni s njegovim vlasnicima kontrolnog udjela, tijekom razdoblja od najmanje četiri godine.

8. Stavak 3. primjenjuje se na većinu osoba odgovornih za upravljanje i/ili članova administrativnih tijela operatora prijenosnog sustava.

Osobe odgovorne za upravljanje i/ili članovi administrativnih tijela operatora prijenosnog sustava koji ne podliježu stavku 3. ne smiju se baviti djelatnostima upravljanja ni drugim odgovarajućim djelatnostima u vertikalno integriranom poduzeću tijekom razdoblja od najmanje šest mjeseci prije njihovog imenovanja.

Prvi podstavak ovog stavka i stavci od 4. do 7. primjenjuju se na sve osobe koje pripadaju izvršnom upravljanju i one koje su njima izravno odgovorne za pitanja povezana s radom, održavanjem ili razvojem mreže.

Članak 20.

Nadzorno tijelo

1. Operator prijenosnog sustava ima nadzorno tijelo koje je zaduženo za donošenje odluka koje mogu imati značajan utjecaj na vrijednost vlasnika udjela unutar operatora prijenosnog sustava, posebno odluka koje se odnose na odobravanje godišnjih i dugoročnih financijskih planova, razinu zaduženosti operatora prijenosnog sustava i iznos dividendi raspodijeljenih vlasnicima udjela. Odluke koje su u nadležnosti nadzornog tijela ne uključuju one koje su povezane sa svakodnevnim djelatnostima operatora prijenosnog sustava i upravljanjem mrežom

te s djelatnostima nužnima za pripremanje desetogodišnjeg plana razvoja mreže razvijenog na temelju članka 22.

2. Nadzorno tijelo sastavljeno je od članova koji zastupaju vertikalno integrirano poduzeće, članova koji zastupaju vlasnike udjela treće strane i, kada to predviđa odgovarajuće zakonodavstvo države članice, članova koji zastupaju druge zainteresirane stranke kao što su zaposlenici operatora prijenosnog sustava.

3. Članak 19. stavak 2. prvi podstavak i članak 19. stavci od 3. do 7. primjenjuju se na najmanje polovicu članova nadzornog tijela, umanjenu za jednog člana.

Članak 19. stavak 2. drugi podstavak točka (b) primjenjuje se na sve članove nadzornog tijela.

Članak 21.

Program usklađenosti i službenik odgovoran za usklađenost

1. Države članice osiguravaju da operatori prijenosnog sustava uvedu i provode program usklađenosti koji utvrđuje mjere poduzete da se osigura da diskriminacijsko ponašanje bude isključeno te da se osigura odgovarajuće praćenje usklađenosti s tim programom. Program usklađenosti predviđa specifične obveze zaposlenika da postignu te ciljeve. Podliježe odobrenju regulatornog tijela. Ne dovodeći u pitanje ovlasti nacionalnog regulatora, usklađenost s programom neovisno prati službenik odgovoran za usklađenost.

2. Službenika odgovornog za usklađenost imenuje nadzorno tijelo, podložno odobrenju regulatornog tijela. Regulatorno tijelo može odbiti odobrenje službenika odgovornog za usklađenost samo zbog nedostatka neovisnosti ili stručnosti. Službenik odgovoran za usklađenost može biti fizička ili pravna osoba. Članak 19. stavci 2. do 8. primjenjuju se na službenika odgovornog za usklađenost.

3. Službenik odgovoran za usklađenost zadužen je za:

- (a) praćenje provedbe programa usklađenosti;
- (b) razradu godišnjeg izvješća u kojem se navode mjere poduzete radi provedbe programa usklađenosti i njegovo podnošenje regulatornom tijelu;
- (c) izvješćivanje nadzornog tijela i davanje preporuka o programu usklađenosti i njegovoj provedbi;
- (d) obavješćivanje regulatornog tijela o svim značajnim kršenjima koja se odnose na provedbu programa usklađenosti i
- (e) izvješćivanje regulatornog tijela o svim komercijalnim i financijskim odnosima između vertikalno integriranog poduzeća i operatora prijenosnog sustava.

4. Službenik odgovoran za usklađenost podnosi regulatornom tijelu predložene odluke o investicijskom planu ili o pojedinim ulaganjima u mrežu. To se događa najkasnije kada ih poslovodstvo i/ili nadležno administrativno tijelo operatora prijenosnog sustava podnosi nadzornom tijelu.

5. Kada vertikalno integrirano poduzeće, na općoj skupštini ili glasovima članova nadzornog tijela koje je imenovalo, spriječi donošenje odluke čime se sprečavaju ili odgađaju ulaganja koja su se na temelju desetogodišnjeg plana razvoja mreže trebala izvršiti tijekom sljedeće tri godine, službenik odgovoran za usklađenost o tome izvješćuje regulatorno tijelo koje zatim postupa u skladu s člankom 22.

6. Uvjeti mandata ili uvjeti radnog odnosa službenika odgovornog za usklađenost, uključujući trajanje njegovog mandata, podliježu odobrenju regulatornog tijela. Ti uvjeti osiguravaju neovisnost službenika odgovornog za usklađenost, uključujući tako da mu se osiguraju svi resursi potrebni za izvršavanje njegovih zadaća. Tijekom svojeg mandata službenik odgovoran za usklađenost ne smije imati nikakav drugi profesionalni položaj, odgovornost ni interes, izravan ni neizravan, ni u jednom dijelu vertikalno integriranog poduzeća ni s njim, ni s njegovim vlasnicima kontrolnog udjela.

7. Službenik odgovoran za usklađenost redovito izvješćuje regulatorno tijelo usmeno ili pismeno i ima pravo redovito, usmeno ili pismeno, izvješćivati nadzorno tijelo operatora prijenosnog sustava.

8. Službenik odgovoran za usklađenost može prisustvovati svim sastancima posloводства ili administrativnih tijela operatora prijenosnog sustava te onima nadzornog tijela i opće skupštine. Službenik odgovoran za usklađenost prisustvuje svim sastancima na kojima se obrađuju sljedeća pitanja:

- (a) uvjeti za pristupanje mreži, kako je definirano u Uredbi (EZ) br. 714/2009, posebno oni koji se odnose na tarife, usluge pristupa trećih strana, dodjelu kapaciteta i upravljanje zagušenjem, transparentnost, uravnoteženje i sekundarna tržišta;
- (b) projekti pokrenuti radi pogona, održavanja i razvoja prijenosnog sustava, uključujući ulaganja u međusobno povezivanje i priključke;
- (c) nabava ili prodaja energije potrebne za rad prijenosnog sustava.

9. Službenik odgovoran za usklađenost prati usklađenost operatora prijenosnog sustava s člankom 16.

10. Službenik odgovoran za usklađenost ima pristup svim odgovarajućim podacima i uredima operatora prijenosnog sustava te svim informacijama nužnima za izvršavanje njegovog zadatka.

11. Nakon prethodnog odobrenja regulatornog tijela nadzorno tijelo može razriješiti službenika odgovornog za usklađenost. Službenika odgovornog za usklađenost razriješuje zbog nedostatka neovisnosti ili stručnosti na zahtjev regulatornog tijela.

12. Službenik odgovoran za usklađenost ima pristup uredima operatora prijenosnog sustava bez prethodne najave.

Članak 22.

Razvoj mreže i ovlasti za donošenje odluka o ulaganjima

1. Svake godine operatori prijenosnog sustava podnose regulatornom tijelu desetogodišnji plan razvoja mreže utemeljen na postojećoj i predviđenoj ponudi i potražnji, nakon što su se savjetovali sa svim odgovarajućim zainteresiranim stranama. Taj plan razvoja mreže sadrži učinkovite mjere radi jamčenja primjerenosti sustava i sigurnosti opskrbe.

2. Desetogodišnji plan razvoja mreže posebno:

- (a) sudionicima na tržištu ukazuje na glavnu prijenosnu infrastrukturu koju treba izgraditi ili dograditi tijekom sljedećih deset godina;
- (b) sadrži sva ulaganja o kojima je odluka već donesena i identificira nova ulaganja koja treba izvršiti u sljedeće tri godine; i
- (c) predviđa vremenski okvir za sve investicijske projekte.

3. Pri razradi desetogodišnjeg plana razvoja mreže operator prijenosnog sustava daje razumne pretpostavke o razvoju proizvodnje, opskrbe, potrošnje i razmjena s drugim zemljama, vodeći računa o investicijskim planovima za regionalne mreže i mreže na razini cijele Zajednice.

4. Regulatorno tijelo savjetuje se sa svim postojećim ili potencijalnim korisnicima sustava o desetogodišnjem planu razvoja mreže na otvoren i transparentan način. Od osoba ili poduzeća koji tvrde da su potencijalni korisnici sustava može se zahtijevati da potkrijepe takve tvrdnje. Regulatorno tijelo objavljuje rezultat procesa savjetovanja, posebno moguće potrebe za ulaganjima.

5. Regulatorno tijelo razmatra pokriva li desetogodišnji plan razvoja mreže sve potrebe za ulaganjima identificirane tijekom procesa savjetovanja te je li usklađen s neobvezujućim desetogodišnjim planom razvoja mreže na razini cijele Zajednice (plan razvoja mreže na razini cijele Zajednice) iz članka 8. stavka 3. točke (b) Uredbe (EZ) br. 714/2009. Pojavi li se ikakva sumnja u usklađenost s planom razvoja mreže na razini cijele Zajednice, regulatorno tijelo savjetuje se s Agencijom. Regulatorno tijelo može od operatora prijenosnog sustava zahtijevati da izmijeni svoj desetogodišnji plan razvoja mreže.

6. Regulatorno tijelo prati i ocjenjuje provedbu desetogodišnjeg plana razvoja mreže.

7. U okolnostima u kojima operator prijenosnog sustava, osim zbog viših razloga koji su izvan njegove kontrole, ne izvrši ulaganje koje se na temelju desetogodišnjeg plana razvoja mreže trebalo izvršiti tijekom sljedeće tri godine, države članice osiguravaju da se od regulatornog tijela zahtijeva da poduzme najmanje jednu od sljedećih mjera za osiguravanje provođenja predmetnog ulaganja, ako je takvo ulaganje još uvijek relevantno na temelju najnovijeg desetogodišnjeg plana razvoja mreže:

- (a) od operatora prijenosnog sustava zahtijeva izvršenje predmetnih ulaganja;
- (b) organizira natječajni postupak za predmetno ulaganje, otvoreno bilo kojem investitoru; ili
- (c) obveže operatora prijenosnog sustava da prihvati povećanje kapitala za financiranje nužnih ulaganja i omogući neovisnim investitorima sudjelovanje u kapitalu.

Kada regulatorno tijelo iskoristi svoje ovlasti na temelju prvog podstavka točke (b), može obvezati operatora prijenosnog sustava da pristane na jedno ili više od sljedećega:

- (a) financiranje od strane bilo koje treće strane;
- (b) izgradnju od strane bilo koje treće strane;
- (c) da sam izgradi predmetna nova osnovna sredstva;
- (d) da sam obavlja pogon predmetnih novih osnovnih sredstava.

Operator prijenosnog sustava investitorima osigurava sve informacije potrebne za realizaciju ulaganja, priključuje nova osnovna sredstva na prijenosnu mrežu i općenito ulaže sve napore radi olakšavanja provedbe investicijskog projekta.

Odgovarajući financijski aranžmani podliježu odobrenju regulatornog tijela.

8. Kada regulatorno tijelo iskoristi svoje ovlasti na temelju stavka 7. prvog podstavka, odgovarajući tarifni propisi pokrivaju troškove predmetnih ulaganja.

Članak 23.

Ovlasti za donošenje odluka o priključivanju nove elektrane na prijenosni sustav

1. Operator prijenosnog sustava utvrđuje i objavljuje transparentne i učinkovite postupke za nediskriminacijsko priključivanje novih elektrana na prijenosnog sustav. Ti postupci podliježu odobrenju nacionalnih regulatornih tijela.

2. Operator prijenosnog sustava nije ovlašten odbiti priključivanje nove elektrane na temelju mogućih budućih ograničenja u raspoloživim mrežnim kapacitetima, kao što je zagušenje u udaljenim dijelovima prijenosnog sustava. Operator prijenosnog sustava pruža potrebne informacije.

3. Operator prijenosnog sustava nije ovlašten odbiti novo priključno mjesto na temelju toga što bi to dovelo do dodatnih troškova povezanih s nužnim povećanjem kapaciteta elemenata sustava koji se nalaze u blizini priključnog mjesta.

POGLAVLJE VI.

RAD DISTRIBUCIJSKOG SUSTAVA

Članak 24.

Određivanje operatora distribucijskog sustava

Države članice imenuju ili zahtijevaju od poduzeća, koja imaju u vlasništvu distribucijske sustave ili su za njih odgovorna, da imenuju, na vremensko razdoblje koje države članice trebaju odrediti uzimajući u obzir pitanja učinkovitosti i ekonomske ravnoteže, jednog ili više operatora distribucijskog sustava. Države članice osiguravaju da operatori prijenosnog sustava djeluju u skladu s člancima 25., 26. i 27.

Članak 25.

Zadaci operatora distribucijskog sustava

1. Operator distribucijskog sustava odgovoran je za osiguravanje dugoročne sposobnosti sustava da udovolji razumnoj potražnji za distribucijom električne energije, za pogon, održavanje i razvoj na temelju ekonomskih uvjeta sigurnog, pouzdanog i učinkovitog sustava distribucije električne energije na svojem području uz dužnu pažnju prema zaštiti okoliša i energetske učinkovitosti.

2. U svakom slučaju ne smije diskriminirati korisnike sustava ili kategorije korisnika sustava, posebno u korist svojih povezanijih poduzeća.

3. Operator distribucijskog sustava korisnicima sustava pruža informacije koje su im potrebne za učinkovit pristup sustavu, uključujući korištenje sustava.

4. Država članica može od operatora distribucijskog sustava pri dispečiranju proizvodnih postrojenja zahtijevati davanje prednosti proizvodnim postrojenjima koja koriste obnovljive izvore energije ili otpad ili koja proizvode kombiniranu toplinsku i električnu energiju.

5. Svaki operator distribucijskog sustava nabavlja energiju koju koristi za pokrivanje gubitaka energije i za rezervne kapacitete u svojem sustavu u skladu s transparentnim, nediskriminacijskim i tržišno utemeljenim postupcima, uvijek kada ima takvu funkciju. Taj zahtjev ne dovodi u pitanje korištenje električne energije stečene na temelju ugovora sklopljenih prije 1. siječnja 2002.

6. Kada je operator distribucijskog sustava odgovoran za uravnoteženje distribucijskog sustava, pravila koja je u tu svrhu donio moraju biti objektivna, transparentna i nediskriminacijska, uključujući pravila za obračunavanje naknada za energetske neravnoteže korisnicima njihovog sustava. Uvjeti, uključujući pravila i tarife, pružanja takvih usluga od strane operatora distribucijskog sustava utvrđuju se u skladu s člankom 37. stavkom 6. na nediskriminacijski način koji odražava troškove te se objavljuju.

7. Pri planiranju razvoja distribucijske mreže, operator distribucijskog sustava razmatra mjere energetske učinkovitosti/upravljanja potrošnjom ili distribuiranu proizvodnju koja može zamijeniti potrebu za dogradnjom ili zamjenom elektroenergetskog kapaciteta.

Članak 26.

Razdvajanje operatora distribucijskog sustava

1. Kada je operator distribucijskog sustava dio vertikalno integriranog poduzeća, on je neovisan, najmanje u smislu svojeg pravnog oblika, organizacije i donošenja odluka, o drugim djelatnostima koje nisu povezane s distribucijom. Ta pravila ne stvaraju obvezu odvajanja vlasništva nad osnovnim sredstvima operatora distribucijskog sustava od vertikalno integriranog poduzeća.

2. Uz zahtjeve na temelju stavka 1., kada je operator distribucijskog sustava dio vertikalno integriranog poduzeća, on je neovisan u smislu svoje organizacije i donošenja odluka o drugim djelatnostima koje nisu povezane s distribucijom. Kako bi se to postiglo primjenjuju se sljedeći minimalni kriteriji:

- (a) one osobe koje su odgovorne za upravljanje operatorom distribucijskog sustava ne smiju sudjelovati u strukturama integriranog elektroenergetskog poduzeća koje su odgovorne, izravno ili neizravno, za svakodnevni rad proizvodnje, prijenosa ili opskrbe električnom energijom;
- (b) moraju se poduzeti odgovarajuće mjere za osiguravanje da se profesionalni interesi osoba odgovornih za upravljanje operatorom distribucijskog sustava uzimaju u obzir na način koji osigurava njihovu sposobnost neovisnog djelovanja;
- (c) operator distribucijskog sustava mora imati stvarna prava donošenja odluka, neovisna o integriranom elektroenergetskom poduzeću, u pogledu sredstava potrebnih za pogon, održavanje ili razvoj mreže. Radi izvršavanja tih zadataka,

operator distribucijskog sustava na raspolaganju ima potrebne resurse uključujući ljudske, tehničke, fizičke i financijske resurse. Time se ne bi smjelo spriječiti postojanje odgovarajućih mehanizama koordinacije radi osiguravanja zaštite prava poduzeća majke na ekonomski i upravljački nadzor u pogledu prinosa na imovinu, neizravno reguliranog u skladu s člankom 37. stavkom 6., u poduzeću kćeri. Time se poduzeću majci posebno omogućuje odobranje godišnjeg financijskog plana, ili bilo kojeg istovjetnog instrumenta, operatora distribucijskog sustava i utvrđivanje općih ograničenja razina zaduženosti njegovog poduzeća kćeri. Time se poduzeću majci ne daje dopuštenje za davanje uputa o svakodnevnom poslovanju, ni u pogledu individualnih odluka koje se odnose na izgradnju ili dogradnju distribucijskih vodova, koje ne prelaze okvire odobrenog financijskog plana, ili bilo kojeg istovjetnog instrumenta; i

- (d) operator distribucijskog sustava mora uvesti program usklađenosti koji predviđa mjere poduzete za osiguravanje da diskriminacijsko ponašanje bude isključeno te za osiguravanje odgovarajućeg praćenja njegova poštovanja. Program usklađenosti predviđa specifične obveze zaposlenika za postizanje tih ciljeva. Godišnje izvješće koje utvrđuje poduzete mjere, osoba ili tijelo odgovorno za praćenje programa usklađenosti, službenik odgovoran za usklađenost operatora distribucijskog sustava, podnosi regulatornom tijelu iz članka 35. stavka 1. i objavljuje se. Službenik odgovoran za usklađenost operatora distribucijskog sustava potpuno je neovisan i ima pristup svim informacijama operatora distribucijskog sustava i bilo kojeg povezanog poduzeća, nužnima za izvršavanje svojeg zadatka.

3. Kada je operator distribucijskog sustava dio vertikalno integriranog poduzeća, države članice osiguravaju da regulatorna tijela ili druga nadležna tijela prate djelatnosti operatora distribucijskog sustava tako da on ne može iskoristiti svoju vertikalnu integraciju za narušavanje tržišnog natjecanja. Posebno, vertikalno integrirani operatori distribucijskog sustava ne smiju, svojim komunikacijama i politikom marke, stvarati zabunu u pogledu identiteta dijela vertikalno integriranog poduzeća koje se bavi opskrbom.

4. Države članice mogu odlučiti ne primjenjivati stavke 1., 2. i 3. na integrirana elektroenergetska poduzeća koja opslužuju manje od 100 000 priključenih kupaca ili opslužuju male izolirane sustave.

Članak 27.

Obveza povjerljivosti operatora distribucijskog sustava

Ne dovodeći u pitanje članak 30. ni bilo koju drugu pravnu obvezu otkrivanja informacija, operator distribucijskog sustava čuva povjerljivost komercijalno osjetljivih informacija dobivenih tijekom obavljanja svojih djelatnosti i sprečava da se informacije o vlastitim djelatnostima, koje mogu biti komercijalno korisne, otkriju na diskriminacijski način.

Članak 28.

Zatvoreni distribucijski sustavi

1. Države članice mogu predvidjeti da nacionalna regulatorna tijela ili druga nadležna tijela klasificiraju sustav koji distribuira električnu energiju unutar zemljopisno ograničene industrijske ili trgovačke lokacije ili lokacije sa zajedničkim uslugama i koji, ne dovodeći u pitanje stavak 4., ne opskrbljuje kupce iz kategorije kućanstvo, kao zatvoren distribucijski sustav:

- (a) ako su, iz specifičnih tehničkih ili sigurnosnih razloga, djelatnosti ili proizvodni proces korisnika tog sustava integrirani; ili
- (b) ako taj sustav primarno distribuira električnu energiju vlasniku ili operatoru sustava ili njihovim povezanim poduzećima.

2. Države članice mogu predvidjeti da nacionalna regulatorna tijela izuzmu operatora zatvorenog distribucijskog sustava od:

- (a) zahtjeva na temelju članka 25. stavka 5. da nabavlja energiju koju koristi za pokrivanje gubitaka energije i za rezervne kapacitete u svojem sustavu u skladu s transparentnim, nediskriminacijskim i tržišno utemeljenim postupcima;
- (b) zahtjeva na temelju članka 32. stavka 1. da tarife ili metodologije koje su temelj za njihovo izračunavanje budu odobrene prije stupanja na snagu u skladu s člankom 37.

3. Kada je izuzeće odobreno na temelju stavka 2., primjenjive tarife ili metodologije koje su temelj za njihovo izračunavanje ocjenjuju se i odobravaju u skladu s člankom 37. na zahtjev korisnika zatvorenog distribucijskog sustava.

4. Uzgredno korištenje od strane malog broja kućanstava koja su zaposlenjem ili na sličan način u vezi s vlasnikom distribucijskog sustava i nalaze se unutar područja koje opslužuje zatvoreni distribucijski sustav ne sprečava odobravanje izuzeća na temelju stavka 2.

Članak 29.

Kombinirani operator

Članak 26. stavak 1. ne sprečava rad kombiniranog operatora prijenosnog sustava i distribucijskog sustava pod uvjetom da je taj operator usklađen s člankom 9. stavkom 1., ili člancima 13. i 14., ili poglavljem V. ili potpada pod članak 44. stavak 2.

POGLAVLJE VII.

RAZDVAJANJE I TRANSPARENTNOST RAČUNA

Članak 30.

Pravo na pristup računima

1. Države članice ili bilo koje nadležno tijelo koje one odrede, uključujući regulatorna tijela iz članka 35. imaju, u mjeri u kojoj je to potrebno za izvršavanje njihovih funkcija, pravo na pristup računima elektroenergetskih poduzeća kako je navedeno u članku 31.

2. Države članice i bilo koje određeno nadležno tijelo, uključujući regulatorna tijela, čuvaju povjerljivost komercijalno osjetljivih informacija. Države članice mogu predvidjeti otkrivanje takvih informacija kada je to potrebno da nadležna tijela izvršavaju svoje funkcije.

Članak 31.

Razdvajanje računa

1. Države članice poduzimaju potrebne korake za osiguranje da se računi elektroenergetskih poduzeća vode u skladu sa stavcima 2. i 3.

2. Elektroenergetska poduzeća, bez obzira na njihov sustav vlasništva ili pravni oblik, sastavljaju, podnose na reviziju i objavljuju svoje godišnje financijske izvještaje u skladu s pravilima nacionalnog zakonodavstva koja se odnose na godišnje financijske izvještaje društava s ograničenom odgovornošću donesenima na temelju Četvrte direktive Vijeća 78/660/EEZ od 25. srpnja 1978. koja se temelji na članku 44. stavku 2. točki (g) (*) Ugovora o godišnjim financijskim izvještajima određenih vrsta trgovačkih društava (1).

Poduzeća koja nemaju zakonsku obvezu objavljivanja svojih godišnjih financijskih izvještaja drže njihovu kopiju na raspolaganju javnosti u svojim sjedištima.

3. Elektroenergetska poduzeća u svojem internom računovodstvu vode odvojene račune za svaku od svojih djelatnosti prijenosa i distribucije kao što bi se od njih zahtijevalo kada bi predmetne djelatnosti obavljala odvojena poduzeća, radi izbjegavanja diskriminacije, unakrsnog subvencioniranja i narušavanja tržišnog natjecanja. Ona također vode račune, koji mogu biti konsolidirani, za druge elektroenergetske djelatnosti koje nisu povezane s prijenosom ili distribucijom. Do 1. srpnja 2007. vode odvojene račune za djelatnosti opskrbe povlaštenih kupaca i djelatnosti opskrbe nepovlaštenih kupaca. U računu se specificiraju prihodi od vlasništva nad prijenosnim ili distribucijskim sustavom. Prema potrebi vode konsolidirane račune za druge, neelektroenergetske djelatnosti. Interni računi uključuju bilancu i račun dobiti i gubitka za svaku od djelatnosti.

4. Revizija iz stavka 2. posebno provjerava poštovanje obveze izbjegavanja diskriminacije i unakrsnog subvencioniranja iz stavka 3.

(*) Naslov Direktive 78/660/EEZ prilagođen je kako bi se uzelo u obzir renumeriranje članaka Ugovora o osnivanju Europske zajednice u skladu s člankom 12. Ugovora iz Amsterdama, izvorno se pozivalo na članak 54. stavak 3. točku (g).

(1) SL L 222, 14.8.1978., str. 11.

POGLAVLJE VIII.

ORGANIZACIJA PRISTUPA SUSTAVU

Članak 32.

Pristup treće strane

1. Države članice osiguravaju provedbu sustava pristupa treće strane prijenosnom i distribucijskom sustavu na temelju objavljenih tarifa, primjenjivih na sve povlaštene kupce i primijenjenih objektivno i bez diskriminacije korisnika sustava. Države članice osiguravaju da te tarife ili metodologije koje su temelj za njihovo izračunavanje budu odobrene prije stupanja na snagu u skladu s člankom 37. te da te tarife i metodologije — kada su odobrene samo metodologije — budu objavljene prije stupanja na snagu.

2. Operator prijenosnog sustava ili distribucijskog sustava može odbiti pristup kada ne raspolaže nužnim kapacitetima. Za takvo odbijanje moraju se dati propisno utemeljeni razlozi, posebno uzimajući u obzir članak 3., koji se zasnivaju na objektivnim te tehnički i ekonomski utemeljenim kriterijima. Regulatorna tijela, kada su države članice tako predvidjele, ili države članice osiguravaju dosljednu primjenu tih kriterija te da korisnik sustava kojem je pristup odbijen može koristiti postupak za rješavanje sporova. Regulatorna tijela također osiguravaju, prema potrebi i kada dođe do odbijanja pristupa, da operator prijenosnog sustava ili distribucijskog sustava pruža odgovarajuće informacije o mjerama koje bi bile potrebne za pojačanje mreže. Strani koja zahtijeva takve informacije može se naplatiti razumna naknada koja odražava trošak pružanja takve informacije.

Članak 33.

Otvaranje tržišta i uzajamnost

1. Države članice osiguravaju da povlašteni kupci obuhvaćaju:

(a) do 1. srpnja 2004., povlaštene kupce kako je utvrđeno u članku 19. stavcima 1. do 3. Direktive 96/92/EZ. Države članice do 31. siječnja svake godine objavljuju kriterije za definiranje tih povlaštenih kupaca;

(b) od 1. srpnja 2004., sve kupce koji nisu kućanstava;

(c) od 1. srpnja 2007., sve kupce.

2. Da bi se izbjegla neravnoteža u otvaranju tržišta električne energije:

(a) ugovori o opskrbi električnom energijom s povlaštenim kupcem u sustavu druge države članice ne smiju biti zabranjeni ako se taj kupac smatra povlaštenim u oba sustava koja su u pitanju; i

(b) kada transakcije opisane u točki (a) budu odbijene zbog toga što je taj kupac povlašten samo u jednom od dvaju sustava, Komisija može, uzimajući u obzir situaciju na tržištu i zajedničke interese, obvezati stranu koja odbija transakciju da izvrši zatraženu opskrbu na zahtjev države članice u kojoj se povlašteni kupac nalazi.

Članak 34.

Izravni vodovi

1. Države članice poduzimaju mjere potrebne da se:

(a) svim proizvođačima električne energije i poduzećima za opskrbu električnom energijom s poslovnim nastanom na njezinom državnom području omogući opskrba vlastitih prostora, poduzeća kćeri i povlaštenih kupaca putem izravnog voda; i

(b) svim povlaštenim kupcima na njezinom državnom području omogući opskrba putem izravnog voda od proizvođača i poduzeća za opskrbu.

2. Države članice utvrđuju kriterije za dodjelu odobrenja za izgradnju izravnih vodova na svojem državnom području. Ti kriteriji moraju biti objektivni i nediskriminacijski.

3. Mogućnost opskrbe električnom energijom putem izravnog voda iz stavka 1. ovog članka ne utječe na mogućnost sklapanja ugovora o opskrbi električne energije u skladu s člankom 32.

4. Države članice mogu izdati odobrenje za izgradnju izravnog voda pod uvjetom bilo da je pristup sustavu odbijen na temelju, kako je odgovarajuće, članka 32., ili da je pokrenut postupak za rješavanje sporova na temelju članka 37.

5. Države članice mogu odbiti izdavanje odobrenja za izravni vod ako bi dodjeljivanje takvog odobrenja ometalo odredbe članka 3.. Za takvo se odbijanje daju propisno utemeljeni razlozi.

POGLAVLJE IX.

NACIONALNA REGULATORNA TIJELA

Članak 35.

Određivanje i neovisnost regulatornih tijela

1. Svaka država članica određuje jedno nacionalno regulatorno tijelo na nacionalnoj razini.

2. Stavkom 1. ovog članka ne dovodi se u pitanje određivanje drugih regulatornih tijela na regionalnoj razini unutar država članica, pod uvjetom da postoji jedan viši predstavnik za potrebe zastupanja i kontaktiranja na razini Zajednice unutar Odbora regulatora Agencije u skladu s člankom 14. stavkom 1. Uredbe (EZ) br. 713/2009.

3. Odstupajući od stavka 1. ovog članka, država članica može odrediti regulatorna tijela za male sustave u zemljopisno odvojenoj regiji čija je potrošnja u 2008. godini sudjelovala s manje od 3 % u ukupnoj potrošnji države članice čiji je dio. Ovim se odstupanjem ne dovodi u pitanje imenovanje jednog višeg predstavnika za potrebe zastupanja i kontaktiranja na razini Zajednice unutar Odbora regulatora Agencije u skladu s člankom 14. stavkom 1. Uredbe (EZ) br. 713/2009.

4. Države članice jamče neovisnost regulatornog tijela i osiguravaju njegovo objektivno i transparentno izvršavanje ovlasti. U tu svrhu države članice osiguravaju da regulatorno tijelo pri provođenju regulatornih zadataka koji su mu povjereni ovom Direktivom i povezanim zakonodavstvima:

- (a) bude pravno odvojeno i funkcionalno neovisno o bilo kojem drugom javnom ili privatnom subjektu;
- (b) osigurava da njegovo osoblje i osobe odgovorne za upravljanje njime:
 - i. djeluju neovisno o bilo kojim tržišnim interesima; i
 - ii. ne traže niti primaju izravne upute ni od koje vlade ni drugog javnog ni fizičkog subjekta pri provođenju regulatornih zadataka. Ovaj zahtjev ne dovodi u pitanje blisku suradnju, kako je odgovarajuće, s drugim relevantnim nacionalnim tijelima ni smjernice opće politike koje donosi vlada, a koje nisu povezane s regulatornim ovlastima i dužnostima na temelju članka 37.

5. Radi zaštite neovisnosti regulatornog tijela, države članice posebno osiguravaju da:

- (a) regulatorno tijelo može donositi autonomne odluke, neovisno o bilo kojem političkom tijelu te da mu se zasebno godišnje dodjeljuju proračunska sredstva, uz autonomiju u izvršavanju dodijeljenih proračunskih sredstava, kao i prikladne ljudske i financijske resurse za izvršavanje njegovih dužnosti; i
- (b) članovi upravljačkog odbora regulatornog tijela ili, u nedostatku takvog odbora, najviše rukovodstvo regulatornog tijela imenuje se na utvrđeno razdoblje od pet do sedam godina, uz mogućnost jednog produljenja.

U vezi s prvim podstavkom točkom (b) države članice osiguravaju odgovarajući sustav rotacije za upravljački odbor ili najviše rukovodstvo. Članovi upravljačkog odbora ili, u nedostatku takvog odbora, članovi najvišeg rukovodstva mogu biti razriješeni dužnosti tijekom mandata samo ako prestanu ispunjavati uvjete navedene u ovom članku ili ako su počinili propust u radu na temelju nacionalnog prava.

Članak 36.

Opći ciljevi regulatornog tijela

Pri izvršavanju regulatornih zadataka navedenih u ovoj Direktivi regulatorno tijelo poduzima sve razumne mjere za ostvarivanje sljedećih ciljeva u okviru svojih dužnosti i ovlasti kako je utvrđeno člankom 37., uz blisko savjetovanje, prema potrebi, s drugim relevantnim nacionalnim tijelima, uključujući tijela za tržišno natjecanje, i ne dovodeći u pitanje njihove nadležnosti:

- (a) promicanje, uz blisku suradnju s Agencijom, regulatornim tijelima drugih država članica i Komisijom, konkurentnog, sigurnog i ekološki održivog unutarnjeg tržišta električne energije unutar Zajednice i stvarnog otvaranja tržišta svim kupcima i opskrbljivačima u Zajednici te osiguravanje odgovarajućih uvjeta za učinkovit i pouzdan rad elektroenergetskih mreža, uzimajući u obzir dugoročne ciljeve;
- (b) razvijanje konkurentnih i ispravno funkcionirajućih regionalnih tržišta unutar Zajednice s obzirom na postizanje ciljeva iz točke (a);
- (c) eliminiranje ograničenja trgovanja električnom energijom među državama članicama, uključujući razvoj odgovarajućih prekograničnih prijenosnih kapaciteta radi zadovoljenja potražnje i unaprjeđivanje integracije nacionalnih tržišta, čime se pospješuju elektroenergetski tokovi na cijelom području Zajednice;
- (d) doprinošenje postizanju razvoja, na troškovno najučinkovitiji način, sigurnih, pouzdanih i učinkovitih nediskriminacijskih sustava usmjerenih prema potrošaču te promicanje primjerenosti sustava i, u skladu s općim ciljevima energetske politike, energetske učinkovitosti, kao i integriranja velike i male proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije i distribuirane proizvodnje kako u prijenosnim tako i u distribucijskim mrežama;
- (e) olakšavanje pristupa mreži novim proizvodnim kapacitetima, posebno ukidanjem prepreka koje bi mogle spriječiti pristup novim sudionicima na tržištu i električne energije iz obnovljivih izvora energije;
- (f) osiguravanje dodjeljivanja odgovarajućih poticaja operativnim sustavima i korisnicima sustava, kako kratkoročno tako i dugoročno, radi povećanja učinkovitosti rada sustava i poticanja integracije tržišta;
- (g) osiguravanje koristi za kupce kroz učinkovito funkcioniranje njihovih nacionalnih tržišta, promicanje stvarnog tržišnog natjecanja i doprinos osiguravanju zaštite potrošača;
- (h) doprinošenje postizanju visokih standarda univerzalnih usluga i javne usluge u opskrbi električnom energijom, doprinošenje zaštiti ugroženih kupaca i doprinošenje usklađenosti potrebnih postupaka razmjene podataka za kupce koji mijenjaju opskrbljivača.

Članak 37.

Dužnosti i ovlasti regulatornog tijela

1. Regulatorno tijelo ima sljedeće dužnosti:

- (a) određivanje ili odobravanje tarifa za prienos ili distribuciju ili njihovih metodologija, u skladu s transparentnim kriterijima;
- (b) osiguravanje da operatori prienosnog sustava i distribucijskog sustava i, prema potrebi, vlasnici sustava, kao i elektroenergetska poduzeća, ispunjavaju svoje obveze na temelju ove Direktive i drugog relevantnog zakonodavstva Zajednice, uključujući u pogledu prekograničnih pitanja;
- (c) suradnja na prekograničnim pitanjima s regulatornim tijelom ili tijelima predmetne države članice i s Agencijom;
- (d) poštovanje i provedba bilo koje odgovarajuće pravno obvezujuće odluke Agencije i Komisije;
- (e) podnošenje godišnjeg izvješća o svojim aktivnostima i izvršavanju svojih obveza odgovarajućim tijelima država članica, Agenciji i Komisiji. Takva izvješća sadržavaju poduzete mjere i postignute rezultate u pogledu svakog od zadataka navedenih u ovom članku;
- (f) osiguravanje da između djelatnosti prijenosa, distribucije i opskrbe ne postoje unakrsne subvencije;
- (g) praćenje investicijskih planova operatora prienosnog sustava te uključivanje ocjene investicijskih planova operatora prienosnog sustava u godišnje izvješće s obzirom na njihovu dosljednost s planom razvoja mreže na razini cijele Zajednice iz članka 8. stavka 3. točke (b) Uredbe (EZ) br. 714/2009; takva ocjena može uključivati preporuke za izmjenu tih investicijskih planova;
- (h) praćenje poštovanje pravila sigurnosti i pouzdanosti mreže i ocjenjivanje njihove učinkovitosti u prošlom razdoblju te utvrđivanje ili odobravanje standarda i zahtjeva za kvalitetu usluge i opskrbe ili doprinos tome zajedno s drugim nadležnim tijelima;
- (i) praćenje stupnja transparentnosti, uključujući veleprodajne cijene, i osiguravanje usklađenosti elektroenergetskih poduzeća s obvezama transparentnosti;
- (j) praćenje stupnja i učinkovitosti otvaranja tržišta i tržišnog natjecanja na razinama veleprodaje i maloprodaje, uključujući burze električne energije, cijene za kupce iz kategorije kućanstvo uključujući sustave predujma, stope promjene opskrbljivača, stope isključivanja, pružanje usluga održavanja i naknade za te usluge te pritužbe kupaca iz kategorije kućanstvo, kao i bilo koje narušavanje ili ograničavanje tržišnog natjecanja, uključujući pružanje svih relevantnih informacija te upućivanje relevantnih slučajeva nadležnim tijelima za tržišno natjecanje;

- (k) praćenje pojave restriktivne ugovorne prakse, uključujući klauzule o isključivosti koje mogu spriječiti velike kupce koji nisu kućanstva da istodobno sklapaju ugovore s više opskrbljivača ili ih ograničiti u tom izboru te, prema potrebi, obavješćivanje nacionalnog tijela za tržišno natjecanje o takvoj praksi;
 - (l) poštovanje slobode ugovaranja što se tiče ugovora o upravljanoj potrošnji i dugoročnih ugovora pod uvjetom da su usklađeni s pravom Zajednice i politikama Zajednice;
 - (m) praćenje vremena koje je operatorima prienosnog sustava i distribucijskog sustava potrebno za priključke i popravke;
 - (n) pomoć pri osiguravanju, zajedno s drugim odgovarajućim tijelima, učinkovitosti i provedbe mjera za zaštitu potrošača, uključujući onih predviđenih u Prilogu I.;
 - (o) objavljivanje preporuka, najmanje na godišnjoj razini, u vezi s usklađenošću cijena opskrbe s člankom 3. i, prema potrebi, njihovo dostavljanje tijelima za tržišno natjecanje;
 - (p) osiguravanje pristupa podacima o potrošnji kupaca, osiguravanje, za fakultativnu uporabu, lako razumljivog, usklađenog obrasca na nacionalnoj razini za podatke o potrošnji i brzog pristupa takvim podacima za sve kupce na temelju Priloga I. točke (h);
 - (q) praćenje provedbe pravila o ulozi i odgovornosti operatora prienosnog sustava, operatora distribucijskog sustava, opskrbljivača i kupaca te drugih sudionika na tržištu na temelju Uredbe (EZ) br. 714/2009;
 - (r) praćenje ulaganja u proizvodne kapacitete u vezi sa sigurnošću opskrbe;
 - (s) praćenje tehničke suradnje između Zajednice i operatora prienosnog sustava trećih zemalja;
 - (t) praćenje provedbe zaštitnih mjera iz članka 42.; i
 - (u) doprinošenje usklađenosti postupaka razmjene podataka za najvažnije tržišne procese na regionalnoj razini.
2. Ako država članica tako predvidi, dužnosti praćenja navedene u stavku 1. mogu provoditi druga tijela, različita od regulatornog tijela. U takvom slučaju informacije dobivene takvim praćenjem stavljaju se na raspolaganje regulatornom tijelu čim je to prije moguće.

Uz očuvanje njihove neovisnosti, ne dovodeći u pitanje njihove vlastite specifične nadležnosti i dosljedno načelima bolje regulacije, regulatorno tijelo prema potrebi se savjetuje s operatorima prienosnog sustava i, prema potrebi, blisko surađuje s drugim odgovarajućim nacionalnim tijelima pri izvršavanju dužnosti predviđenih u stavku 1.

Sva odobrenja koja regulatorno tijelo ili Agencija daju na temelju ove Direktive ne dovode u pitanje nijednu propisno utemeljenu buduću uporabu ovlasti od strane regulatornog tijela na temelju ovog članka ni bilo koje sankcije koje odrede druga odgovarajuća tijela ili Komisija.

3. Pored dužnosti koje su mu povjerene na temelju stavka 1. ovog članka, ako je neovisan operator sustava određen na temelju članka 13., regulatorno tijelo:

- (a) prati ispunjavaju li vlasnik prijenosnog sustava i neovisni operator sustava svoje obveze na temelju ovog članka i određuje sankcije za neispunjavanje u skladu sa stavkom 4. točkom (d);
- (b) prati odnose i komunikaciju između neovisnog operatora sustava i vlasnika prijenosnog sustava s ciljem osiguravanja da neovisni operator sustava ispunjava svoje obveze, a posebno odobrava ugovore i djeluje kao tijelo za rješavanje sporova između neovisnog operatora sustava i vlasnika prijenosnog sustava u pogledu pritužaba koje podnese bilo koja strana na temelju stavka 11.;
- (c) ne dovodeći u pitanje postupak na temelju članka 13. stavka 2. točke (c), za prvi desetogodišnji plan razvoja mreže, odobrava investicijsko planiranje i višegodišnji plan razvoja mreže kojega godišnje podnosi neovisni operator sustava;
- (d) osigurava da tarife za pristup mreži koje ubire neovisni operator sustava uključuju naknadu za vlasnika mreže ili vlasnike mreže, čime se osigurava primjerena naknada za osnovna sredstva mreže i za bilo koja nova ulaganja u njoj, pod uvjetom da se provode ekonomično i učinkovito;
- (e) ima ovlasti za provođenje inspekcija, uključujući nenajavljenih inspekcija, u prostorima vlasnika prijenosnog sustava i neovisnog operatora sustava; i
- (f) prati uporabu naknada za zagušenje koje prikuplja neovisni operator sustava u skladu s člankom 16. stavkom 6. Uredbe (EZ) br. 714/2009.

4. Države članice osiguravaju da regulatorna tijela dobiju ovlasti koje im omogućuju izvršavanje dužnosti iz stavaka 1., 3. i 6. na učinkovit i brz način. U tu svrhu regulatorno tijelo raspolaže najmanje sljedećim ovlastima:

- (a) donošenja obvezujućih odluka o elektroenergetskim poduzećima;
- (b) provođenja istraga o funkcioniranju tržišta električne energije te odlučivanja i određivanja bilo kojih nužnih i razmjernih mjera za promicanje stvarnog tržišnog natje-

canja i osiguravanje pravilnog funkcioniranja tržišta. Prema potrebi, regulatorno tijelo također je ovlašteno za suradnju s nacionalnim tijelom za tržišno natjecanje i regulatorima financijskih tržišta ili Komisijom u provođenju istrage koja se odnosi na pravo tržišnog natjecanja;

- (c) zahtijevanja od elektroenergetskih poduzeća bilo kojih informacija relevantnih za ispunjavanje njegovih zadataka, uključujući opravdanje za bilo koje odbijanje odobravanja pristupa mreži treće strane, i bilo kojih informacija o mjerama nužnima za pojačanje mreže;
- (d) izricanja učinkovitih, proporcionalnih i odvraćajućih sankcija elektroenergetskim poduzećima koja ne poštuju svoje obveze na temelju ove Direktive ili bilo koje odgovarajuće pravno obvezujuće odluke regulatornog tijela ili Agencije, ili predlaganja da nadležni sud izrekne takve sankcije. To uključuje ovlast izricanja ili predlaganja izricanja sankcija od najviše 10 % godišnjeg prometa operatora prijenosnog sustava za operatora prijenosnog sustava ili od najviše 10 % godišnjeg prometa vertikalno integriranog poduzeća za vertikalno integrirano poduzeće, ovisno o slučaju, za nepoštovanje njihovih obveza na temelju ove Direktive; i
- (e) odgovarajućih prava istraživanja i odgovarajućih ovlasti davanja uputa za rješavanje sporova na temelju stavaka 11. i 12.

5. Pored dužnosti i ovlasti koje su mu povjerene na temelju stavaka 1. i 4. ovog članka, ako je operator prijenosnog sustava određen u skladu s poglavljem V., regulatornom tijelu dodjeljuju se najmanje sljedeće dužnosti i ovlasti:

- (a) izricanja sankcija u skladu sa stavkom 4. točkom (d) za diskriminacijsko ponašanje u korist vertikalno integriranog poduzeća;
- (b) praćenja komunikacije između operatora prijenosnog sustava i vertikalno integriranog poduzeća radi osiguravanja da operator prijenosnog sustava ispunjava svoje obveze;
- (c) djelovanja u svojstvu tijela za rješavanje sporova između vertikalno integriranog poduzeća i operatora prijenosnog sustava u pogledu bilo kojih pritužaba podnesenih na temelju stavka 11.;
- (d) praćenja komercijalnih i financijskih odnosa, uključujući zajmove, između vertikalno integriranog poduzeća i operatora prijenosnog sustava;
- (e) odobravanja svih komercijalnih i financijskih sporazuma između vertikalno integriranog poduzeća i operatora prijenosnog sustava uz uvjet da su usklađeni s tržišnim uvjetima;

- (f) zahtijevanja opravdanja od vertikalno integriranog poduzeća po obavijesti dobivenoj od službenika odgovornog za usklađenost u skladu s člankom 21. stavkom 4. Takvo opravdanje posebno uključuje dokaze da nije došlo do diskriminacijskog ponašanja u korist vertikalno integriranog poduzeća;
- (g) provođenja inspekcija, uključujući nenajavljene inspekcije u prostorima vertikalno integriranog poduzeća i operatora prijenosnog sustava; i
- (h) dodjeljivanja svih ili specifičnih zadataka operatora prijenosnog sustava neovisnom operatoru sustava imenovanom u skladu s člankom 13. kada operator prijenosnog sustava stalno krši svoje obveze na temelju ove Direktive, posebno kod ponovljenog diskriminacijskog ponašanja u korist vertikalno integriranog poduzeća.
6. Regulatorna tijela odgovorna su za određivanje ili odobravanje, dostatno prije njihova stupanja na snagu, najmanje metodologija koje se koriste za izračun ili utvrđivanje uvjeta za:
- (a) priključak i pristup nacionalnim mrežama, uključujući tarife prijenosa i distribucije ili njihove metodologije. Te tarife ili metodologije omogućuju da se potrebna ulaganja u mreže izvrše tako da se tim ulaganjima omogući osiguravanje održivosti mreža;
- (b) pružanje usluga uravnoteženja koje se obavlja na najekonomičniji mogući način i osigurava odgovarajuće poticaje da bi korisnici mreže uravnotežili predaju i preuzimanje. Usluge uravnoteženja pružaju se na pošten i nediskriminacijski način i temelje se na objektivnim kriterijima; i
- (c) pristup prekograničnim infrastrukturama, uključujući postupke dodjele kapaciteta i upravljanja zagušenjem.
7. Metodologije ili uvjeti iz stavka 6. objavljuju se.
8. Pri određivanju ili odobravanju tarife ili metodologija i usluga uravnoteženja, regulatorna tijela osiguravaju da operatori prijenosnog sustava i distribucijskog sustava dobiju odgovarajuće poticaje, kako kratkoročne tako i dugoročne, za povećanje učinkovitosti, poticanje integracije tržišta i sigurnosti opskrbe te podršku povezanim istraživačkim aktivnostima.
9. Regulatorna tijela prate upravljanje zagušenjem nacionalnih elektroenergetskih sustava, uključujući spojene vodove, i provedbu pravila za upravljanje zagušenjem. U tu svrhu operatori prijenosnog sustava ili tržišni operatori dostavljaju nacionalnim regulatornim tijelima svoja pravila za upravljanje zagušenjem, uključujući dodjelu kapaciteta. Nacionalna regulatorna tijela mogu zahtijevati izmjene tih pravila.
10. Regulatorna tijela ovlaštena su zahtijevati od operatora prijenosnog sustava i distribucijskog sustava, ako je potrebno, da promijene uvjete, uključujući tarife ili metodologije iz ovog članka, kako bi se osigurala njihova razmjernost i primjena na nediskriminacijski način. Kod kašnjenja s određivanjem tarifa prijenosa i distribucije, regulatorna su tijela ovlaštena odrediti ili odobriti privremene tarife ili metodologije prijenosa i distribucije i odlučiti o odgovarajućim mjerama nadoknade ako konačne tarife ili metodologije prijenosa i distribucije odstupaju od tih privremenih tarifa ili metodologija.
11. Svaka stranka koja ima pritužbu na operatora prijenosnog sustava ili distribucijskog sustava u vezi s obvezama tog operatora na temelju ove Direktive može uputiti pritužbu regulatornom tijelu koje, djelujući u svojstvu tijela za rješavanje sporova, donosi odluku unutar razdoblja od dva mjeseca od primitka pritužbe. To se razdoblje može produljiti za dva mjeseca kada regulatorno tijelo zatraži dodatne informacije. To se produljeno razdoblje može dodatno produljiti uz suglasnost podnositelja pritužbe. Odluka regulatornog tijela obvezujuća je ako i sve dok ne bude ukinuta povodom žalbe.
12. Svaka stranka koja je oštećena i koja ima pravo na pritužbu o odluci o metodologijama donesenoj na temelju ovog članka ili, kada regulatorno tijelo ima dužnost savjetovati se, u vezi s predloženim tarifama ili metodologijama, može najkasnije u roku od dva mjeseca ili u kraćem vremenskom razdoblju ako tako predvide države članice, nakon objavljivanja odluke ili prijedloga odluke, podnijeti pritužbu na preispitivanje. Takva pritužba nema suspenzivni učinak.
13. Države članice stvaraju odgovarajuće i učinkovite mehanizme za reguliranje, kontrolu i transparentnost radi izbjegavanja bilo koje zlouporabe vladajućeg položaja, posebno na štetu potrošača, i bilo kojeg predatorskog ponašanja. Ti mehanizmi uzimaju u obzir odredbe Ugovora, a posebno njegov članak 82.
14. Države članice osiguravaju da se poduzimaju odgovarajuće mjere, uključujući upravni ili kazneni postupak u skladu s njihovim nacionalnim pravom, protiv fizičkih ili pravnih osoba odgovornih u slučajevima nepoštovanja pravila povjerljivosti nametnutih ovom Direktivom.
15. Pritužbe iz stavaka 11. i 12. ne dovode u pitanje korištenje prava na žalbu na temelju prava Zajednice ili nacionalnog prava.
16. Odluke koje donose regulatorna tijela u cijelosti su obrazložene i opravdane kako bi se omogućio sudski nadzor. Odluke su dostupne javnosti uz istodobno očuvanje povjerljivosti komercijalno osjetljivih informacija.

17. Države članice osiguravaju postojanje odgovarajućih mehanizama na nacionalnoj razini, na temelju kojih stranka oštećena odlukom regulatornog tijela ima pravo žalbe tijelu koje je neovisno o uključenim strankama i o bilo kojoj vladi.

Članak 38.

Regulatorni režim za prekogranična pitanja

1. Regulatorna tijela međusobno se blisko savjetuju i surađuju te jedna drugima i Agenciji pružaju sve informacije potrebne za izvršavanje svojih zadataka na temelju ove Direktive. U pogledu razmijenjenih informacija, tijelo koje ih prima osigurava razinu povjerljivosti jednaku onoj koja se zahtijeva od tijela koje ih pruža.

2. Regulatorna tijela surađuju najmanje na regionalnoj razini radi:

- (a) poticanja stvaranja operativnih rješenja radi omogućavanja optimalnog upravljanja mrežom, promicanja zajedničke razmjene električne energije i dodjele prekograničnih kapaciteta te omogućavanja primjerene razine kapaciteta međusobnog povezivanja, unutar regije i između regija, da bi se omogućio razvoj stvarnog tržišnog natjecanja i poboljšanje sigurnosti opskrbe, bez diskriminiranja poduzeća za opskrbu u različitim državama članicama;
- (b) koordiniranja razvoja svih kodova mreže za odgovarajuće operatore prijenosnog sustava i druge sudionike na tržištu; i
- (c) koordiniranja razvoja pravila koja uređuju upravljanje zagušenjem.

3. Nacionalna regulatorna tijela imaju pravo međusobno sklapati sporazume o suradnji radi poticanja regulatorne suradnje.

4. Djelovanja iz stavka 2. provode se, prema potrebi, uz blisko savjetovanje s drugim relevantnim nacionalnim tijelima i ne dovodeći u pitanje njihove specifične nadležnosti.

5. Komisija može donijeti smjernice o opsegu dužnosti regulatornih tijela da surađuju međusobno i s Agencijom. Te mjere, namijenjene izmjeni elemenata ove Direktive koji nisu ključni dopunjujući je, donose se u skladu s regulatornim postupkom s kontrolom iz članka 46. stavka 2.

Članak 39.

Usklađenost sa smjernicama

1. Svako regulatorno tijelo i Komisija mogu zatražiti mišljenje Agencije o usklađenosti odluke koju je donijelo regulatorno tijelo sa smjernicama iz ove Direktive ili Uredbe (EZ) br. 714/2009.

2. Agencija daje svoje mišljenje regulatornom tijelu koje ga je zatražilo, odnosno Komisiji, i regulatornom tijelu koje je donijelo predmetnu odluku, u roku od tri mjeseca od dana primitka zahtjeva.

3. Ako se regulatorno tijelo koje je donijelo odluku ne uskladi s mišljenjem Agencije u roku od četiri mjeseca od dana primitka tog mišljenja, Agencija o tome obavješćuje Komisiju.

4. Bilo koje regulatorno tijelo može obavijestiti Komisiju ako smatra da odluka značajna za prekogranično trgovanje koju je donijelo drugo regulatorno tijelo nije usklađena sa smjernicama iz ove Direktive ili Uredbe (EZ) br. 714/2009 u roku od dva mjeseca od dana te odluke.

5. Ako Komisija, u roku od dva mjeseca od obavijesti Agencije u skladu sa stavkom 3. ili regulatornog tijela u skladu sa stavkom 4., ili na vlastitu inicijativu u roku od tri mjeseca od dana odluke, zaključi da odluka regulatornog tijela budi ozbiljnu sumnju u njezinu usklađenost sa smjernicama iz ove Direktiva ili Uredbe (EZ) br. 714/2009, Komisija može odlučiti dodatno ispitati taj slučaj. U takvom slučaju poziva regulatorno tijelo i stranke u postupku pred regulatornim tijelom da podnesu primjedbe.

6. Kada Komisija odluči dodatno ispitati slučaj, u roku od četiri mjeseca od dana takve odluke donosi konačnu odluku kojom:

(a) se ne protivi odluci regulatornog tijela; ili

(b) od predmetnog regulatornog tijela zahtijeva da povuče svoju odluku na temelju neusklađenosti sa smjernicama.

7. Ako Komisija ne donese odluku o dodatnom ispitivanju slučaja ni konačnu odluku u roku predviđenom u stavku 5., odnosno 6., smatra se da se ne protivi odluci regulatornog tijela.

8. Regulatorno tijelo usklađuje se s odlukom Komisije o povlačenju njegove odluke u roku od dva mjeseca i o tome obavješćuje Komisiju.

9. Komisija može donijeti smjernice kojima se utvrđuju pojedinosti o postupku za primjenu ovog članka. Te mjere, namijenjene izmjeni elemenata ove Direktive koji nisu ključni dopunjujući je, donose se u skladu s regulatornim postupkom s kontrolom iz članka 46. stavka 2.

Članak 40.

Vođenje evidencije

1. Države članice zahtijevaju od poduzeća za opskrbu da nacionalnim tijelima, uključujući nacionalno regulatorno tijelo, nacionalna tijela za tržišno natjecanje i Komisiju, radi izvršavanja njihovih zadataka, najmanje pet godina drže na raspolaganju relevantne podatke koji se odnose na sve transakcije u vezi s ugovorima o opskrbi električnom energijom i derivatima električne energije s veleprodajnim kupcima i operatorima prijenosnog sustava.

2. Ti podaci uključuju pojedinosti o značajkama relevantnih transakcija kao što su trajanje, pravila isporuke i namirenja, količina, datum i vrijeme izvršenja i cijene transakcije te način identificiranja predmetnog veleprodajnog kupca, kao i određene pojedinosti o svim nenamirenim ugovorima o opskrbi električnom energijom i derivatima električne energije.

3. Regulatorno tijelo može odlučiti sudionicima na tržištu učiniti dostupnima elemente tih informacija pod uvjetom da komercijalno osjetljive informacije o pojedinim sudionicima na tržištu ili o pojedinim transakcijama ne budu otkrivene. Ovaj se stavak ne primjenjuje na informacije o financijskim instrumentima koje su obuhvaćene Direktivom 2004/39/EZ.

4. Radi osiguravanja jedinstvene primjene ovog članka, Komisija može donijeti smjernice kojima se definiraju metode i modaliteti vođenja evidencije kao i oblik i sadržaj podataka koji se trebaju čuvati. Te mjere, namijenjene izmjeni elemenata ove Direktive koji nisu ključni dopunjujući je, donose se u skladu s regulatornim postupkom s kontrolom iz članka 46. stavak 2.

5. U pogledu transakcija derivatima električne energije poduzeća za opskrbu s veleprodajnim kupcima i operatorima prijenosnog sustava, ovaj se članak primjenjuje tek nakon što Komisija donese smjernice iz stavka 4.

6. Odredbama ovog članka ne stvaraju se dodatne obveze prema tijelima iz stavka 1. za subjekte obuhvaćene Direktivom 2004/39/EZ.

7. Ako tijela iz stavka 1. trebaju pristup podacima koje vode subjekti obuhvaćeni Direktivom 2004/39/EZ, zahtijevane podatke pružaju im tijela odgovorna na temelju te direktive.

POGLAVLJE X.

MALOPRODAJNA TRŽIŠTA

Članak 41.

Maloprodajna tržišta

Radi omogućavanja nastajanja dobro funkcionirajućih i transparentnih maloprodajnih tržišta u Zajednici, države članice

osiguravaju definiranje uloga i odgovornosti operatora prijenosnog sustava, operatora distribucijskog sustava, poduzeća za opskrbu i kupaca te, prema potrebi, drugih sudionika na tržištu u pogledu ugovornih rješenja, obveza prema kupcima, pravila razmjene podataka i namirenja, vlasništva nad podacima i odgovornosti za mjerenja.

Ta se pravila objavljuju, oblikuju se s ciljem olakšavanja pristupa mreži kupcima i opskrbljivačima te podliježu ispitivanju regulatornih tijela ili drugih odgovarajućih nacionalnih tijela.

Veliki kupci koji nisu kućanstva imaju pravo istodobno sklopiti ugovor s nekoliko opskrbljivača.

POGLAVLJE XI.

ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 42.

Zaštitne mjere

U slučaju iznenadne krize na energetskom tržištu i kada su ugroženi fizička sigurnost ili sigurnost osoba, opreme ili postrojenja, ili integritet sustava, država članica može privremeno poduzeti nužne zaštitne mjere.

Te mjere moraju prouzročiti najmanji mogući poremećaj u funkcioniranju unutarnjeg tržišta i ne smiju biti opsega šireg nego što je nužno za otklanjanje iznenadnih poteškoća koje su nastale.

Predmetna država članica o tim mjerama odmah obavješćuje druge države članice i Komisiju, koja može odlučiti da predmetna država članica mora izmijeniti ili ukinuti takve mjere, u onoj mjeri u kojoj one narušavaju tržišno natjecanje i negativno djeluju na trgovinu na način koji odstupa od zajedničkog interesa.

Članak 43.

Ravnopravna tržišna pravila

1. Mjere koje države članice mogu poduzeti na temelju ove Direktive radi osiguravanja ravnopravnih tržišnih pravila moraju biti usklađene s Ugovorom, posebno njegovim člankom 30., i s pravom Zajednice.

2. Mjere iz stavka 1. moraju biti proporcionalne, nediskriminacijske i transparentne. Te se mjere mogu početi provoditi tek nakon što Komisija bude obaviještena o njima i odobri ih.

3. Komisija djeluje na temelju obavijesti iz stavka 2. unutar dva mjeseca od primitka obavijesti. To razdoblje počinje na dan nakon primitka potpunih informacija. Ako Komisija nije djelovala unutar tog dvomjesečnog razdoblja, smatra se da se ne protivi mjerama o kojima je obaviještena.

Članak 44.

Odstupanja

1. Države članice koje mogu dokazati, nakon što ova Direktiva stupi na snagu, da postoje značajni problemi za rad njihovih malih izoliranih sustava, mogu zatražiti odstupanje od odgovarajućih odredaba poglavlja IV., VI., VII. i VIII., kao i poglavlja III. kod mikro izoliranih sustava, a odnose se na obnovu, dogradnju i proširenje postojećih kapaciteta, što im Komisija može odobriti. Komisija prije donošenja odluke obavješćuje države članice o tim zahtjevima, vodeći računa o poštovanju povjerljivosti. Ta se odluka objavljuje u *Službenom listu Europske unije*.

2. Članak 9. ne primjenjuje se na Cipar, Luksemburg i/ili Maltu. Dodatno, članci 26., 32. i 33. ne primjenjuju se na Maltu.

Za potrebe članka 9. stavka 1. točke (b), pojam „poduzeće koje obavlja bilo koju od funkcija proizvodnje ili opskrbe” ne uključuje krajnje kupce koji obavljaju bilo koju od funkcija proizvodnje i/ili opskrbe električnom energijom, izravno ili putem poduzeća nad kojima provode kontrolu, bilo pojedinačno ili zajednički, pod uvjetom da su krajnji kupci, uključujući njihove udjele električne energije proizvedene u kontroliranim poduzećima, u godišnjem prosjeku, neto kupci električne energije i pod uvjetom da je ekonomska vrijednost električne energije koju prodaju trećim stranama beznačajna u odnosu na njihove druge poslovne djelatnosti.

Članak 45.

Postupak preispitivanja

Ako u izvješću iz članka 47. stavka 6. Komisija zaključi da s obzirom na učinkovit način provođenja pristupa mreži u nekoj državi članici — koji omogućava potpuno učinkovit, nediskriminacijski i neometani pristup mreži — određene obveze nametnute poduzećima ovom Direktivom (uključujući one u pogledu pravnog razdvajanja za operatore distribucijskog sustava) nisu razmjerne cilju kojem se teži, predmetna država članica može od Komisije zatražiti izuzimanje od predmetnog zahtjeva.

O takvom zahtjevu država članica odmah obavješćuje Komisiju, zajedno sa svim relevantnim informacijama potrebnima za dokazivanje da će se zaključak iz izvješća o osiguranom stvarnom pristupu mreži i dalje održavati.

Unutar tri mjeseca od primitka obavijesti Komisija donosi mišljenje u pogledu zahtjeva predmetne države članice i, prema potrebi, podnosi prijedloge Europskom parlamentu i Vijeću za izmjenu odgovarajućih odredaba ove Direktive. Komisija može u prijedlozima za izmjenu ove Direktive predložiti izuzimanje predmetne države članice od specifičnih zahtjeva, pod uvjetom da ta država članica, kako je odgovarajuće, provodi jednako učinkovite mjere.

Članak 46.

Odbor

1. Komisiji pomaže odbor.

2. Prilikom upućivanja na ovaj stavak primjenjuju se članak 5.a stavci 1. do 4. i članak 7. Odluke 1999/468/EZ, uzimajući u obzir odredbe njezinog članka 8.

Članak 47.

Izvješćivanje

1. Komisija prati i ispituje primjenu ove Direktive te Europskom parlamentu i Vijeću podnosi opće izvješće o napretku, prvi put najkasnije 4. kolovoza 2004., a nakon toga na godišnjoj osnovi. Izvješće o napretku pokriva najmanje:

- (a) stečeno iskustvo i ostvareni napredak u stvaranju potpunog i u cijelosti operativnog unutarnjeg tržišta električne energije te prepreke koje su još uvijek prisutne u tom pogledu, uključujući aspekte tržišne dominacije, koncentracija na tržištu, predatorskog ili protutržišnog ponašanja i njihov učinak u smislu narušavanja tržišta;
- (b) mjeru u kojoj su zahtjevi za razdvajanje i određivanje tarifa sadržani u ovoj Direktivi bili uspješni u osiguravanju poštenog i nediskriminacijskog pristupa elektroenergetskom sustavu Zajednice i istovjetnih razina tržišnog natjecanja, kao i ekonomske, ekološke i socijalne posljedice otvaranja tržišta električne energije za kupce;
- (c) razmatranje pitanja koja se odnose na razine kapaciteta sustava i sigurnost opskrbe električnom energijom u Zajednici, a posebno postojeću i predviđenu ravnotežu između ponude i potražnje, uzimajući u obzir fizičke kapacitete za razmjenu među područjima;
- (d) posebna pozornost dat će se mjerama poduzetima u državama članicama za pokrivanje vršne potrošnje i rješavanje podbačaja jednog ili više opskrbljivača;
- (e) provedbu izuzeća predviđenog na temelju članka 26. stavka 4. radi mogućeg revidiranja praga;
- (f) opću procjenu postignutog napretka što se tiče bilateralnih odnosa s trećim zemljama koje proizvode i izvoze ili prenose električnu energiju, uključujući napredak u integraciji tržišta, socijalne i ekološke posljedice trgovanja električnom energijom i pristup mrežama takvih trećih zemalja;

- (g) potrebu za mogućim zahtjevima za usklađivanje koji nisu povezani s odredbama ove Direktive; i
- (h) način na koji su države članice u praksi provele zahtjeve koji se odnose na označivanje energije, sadržane u članku 3. stavku 9., i način na koji su se bilo koje preporuke Komisije o tom pitanju uzele u obzir.

Prema potrebi, izvješće o napretku može posebno uključivati preporuke u pogledu opsega i modaliteta odredaba o označivanju, uključujući način navođenja uputa na postojeće referentne izvore i sadržaj tih izvora i posebno kako bi se informacije koje se odnose na utjecaj na okoliš, najmanje u pogledu emisija CO₂ i radioaktivnog otpada, iz proizvodnje električne energije iz različitih izvora energije, mogle učiniti dostupnima na transparentan, lako pristupačan i usporediv način na cijelom području Zajednice, kako bi se mjere koje države članice poduzimaju za kontroliranje točnosti informacija koje pružaju opskrbljivači mogle pojednostaviti te koje bi mjere mogle suzbiti negativne učinke vladajućeg položaja na tržištu i koncentracije na tržištu.

2. Svake dvije godine izvješće o napretku iz stavka 1. također sadrži analizu različitih mjera poduzetih u državama članicama radi ispunjavanja obveza javne usluge, zajedno s razmatranjem učinkovitosti tih mjera i, posebno, njihovim učincima na tržišno natjecanje na tržištu električne energije. To izvješće prema potrebi može uključivati preporuke o mjerama koje treba poduzeti na nacionalnoj razini za postizanje visokih standarda javne usluge ili mjerama namijenjenima sprečavanju zatvaranja tržišta.

3. Komisija do 3. ožujka 2013. Europskom parlamentu i Vijeću podnosi, u sklopu općeg ispitivanja, detaljno posebno izvješće s prikazom u kojoj su mjeri zahtjevi za razdvajanje na temelju poglavlja V. bili uspješni u osiguravanju potpune i stvarne neovisnosti operatora prijenosnog sustava, koristeći kao mjerilo stvarno i učinkovito razdvajanje.

4. Komisija za potrebe svoje procjene na temelju stavka 3. posebno uzima u obzir sljedeće kriterije: pošten i nediskriminacijski pristup mreži, učinkovitost reguliranja, razvoj mreže radi zadovoljavanja potreba tržišta, nenarušenost poticaja za ulaganje, razvoj infrastrukture za međusobno povezivanje, stvarno tržišno natjecanje na energetske tržištima Zajednice i stanje sigurnosti opskrbe u Zajednici.

5. Prema potrebi, a posebno kada iz detaljnog posebnog izvješća iz stavka 3. proizlazi da se uvjeti iz stavka 4. ne jamče u praksi, Komisija Europskom parlamentu i Vijeću podnosi prijedloge za osiguravanje potpune i stvarne neovisnosti operatora prijenosnog sustava do 3. ožujka 2014.

6. Komisija najkasnije 1. siječnja 2006. Europskom parlamentu i Vijeću upućuje detaljno izvješće s prikazom napretka

u stvaranju unutarnjeg tržišta električne energije. U tom se izvješću posebno razmatra:

- postojanje nediskriminacijskog pristupa mreži,
- učinkovitost reguliranja,
- razvoj infrastrukture za međusobno povezivanje i stanje sigurnosti opskrbe u Zajednici,
- u kojoj se mjeri potpuna korist od otvaranja tržišta odražava na mala poduzeća i kupce iz kategorije kućanstvo, posebno u pogledu standarda javne usluge i univerzalnih usluga,
- u kojoj su mjeri tržišta u praksi otvorena stvarnom tržišnom natjecanju, uključujući aspekte vladajućeg položaja, koncentracije na tržištu i predatorskog ili protutržišnog ponašanja,
- u kojoj mjeri kupci zaista mijenjaju opskrbljivače i ponovo pregovaraju o tarifama,
- razvoj cijena, uključujući cijene opskrbe, u vezi sa stupnjem otvorenosti tržišta i,
- iskustvo stečeno u primjeni ove Direktive što se tiče stvarne neovisnosti operatora sustava u vertikalno integriranim poduzećima te jesu li razvijene druge mjere pored funkcionalne neovisnosti i odvajanja računa, koje imaju učinke istovjetne pravnom razdvajanju.

Komisija prema potrebi Europskom parlamentu i Vijeću podnosi prijedloge kojima je posebno cilj zajamčiti visoke standarde javne usluge.

Komisija prema potrebi Europskom parlamentu i Vijeću podnosi prijedloge kojima je posebno cilj osiguravanje potpune i stvarne neovisnosti operatora prijenosnog sustava prije 1. srpnja 2007. Kada je to potrebno, ti se prijedlozi, u skladu s pravom tržišnog natjecanja, također odnose na mjere koje se bave pitanjima vladajućeg položaja, koncentracije na tržištu i predatorskog ili protutržišnog ponašanja.

Članak 48.

Stavljanje izvan snage

Direktiva 2003/54/EZ stavlja se izvan snage s učinkom od 3. ožujka 2011., ne dovodeći u pitanje obveze država članica koje se odnose na rokove za prenošenje i primjenu navedene direktive. Upućivanja na direktivu stavljenju izvan snage smatraju se upućivanjima na ovu Direktivu i čitaju se u skladu s korelacijskom tablicom u Prilogu II.

Članak 49.**Prenošenje**

1. Države članice donose zakone i druge propise potrebne za usklađivanje s ovom Direktivom do 3. ožujka 2011. One o tome odmah obavješćuju Komisiju.

One primjenjuju te odredbe od 3. ožujka 2011., uz izuzetak članka 11. koji primjenjuju od 3. ožujka 2013.

Kada države članice donose ove odredbe, te odredbe prilikom njihove službene objave sadržavaju uputu na ovu Direktivu ili se uz njih navodi takva uputa. Načine tog upućivanja određuju države članice.

2. Države članice Komisiji dostavljaju tekst glavnih odredaba nacionalnog prava koje donesu u području na koje se odnosi ova Direktiva.

Članak 50.**Stupanje na snagu**

Ova Direktiva stupa na snagu dvadesetog dana od dana objave u *Službenom listu Europske unije*.

Članak 51.**Adresati**

Ova je Direktiva upućena državama članicama.

Sastavljeno u Bruxellesu 13. srpnja 2009.

Za Europski parlament

Predsjednik

H.-G. PÖTTERING

Za Vijeće

Predsjednik

E. ERLANDSSON

PRILOG I.

MJERE ZA ZAŠTITU POTROŠAČA

1. Ne dovodeći u pitanje pravila Zajednice o zaštiti potrošača, posebno Direktivu 97/7/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 1997. o zaštiti potrošača u pogledu ugovora na daljinu ⁽¹⁾ i Direktivu Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim ugovornim odredbama u potrošačkim ugovorima ⁽²⁾, mjere iz članka 3. trebaju osigurati da potrošači:

(a) imaju pravo na ugovor sa svojim pružateljem elektroenergetske usluge u kojem su navedeni:

- identitet i adresa opskrbljivača,
- usluge koje se pružaju, ponuđene razine kvalitete usluge, kao i vrijeme prvog priključenja,
- vrste ponuđenih usluga održavanja,
- način na koji se mogu dobiti najnovije informacije o svim primjenjivim tarifama i naknadama za održavanje,
- trajanje ugovora, uvjeti produljenja i prestanka usluga i ugovora te je li dopušten raskid ugovora bez naknade,
- bilo koja naknada ili povrat sredstava koji se primjenjuju u slučaju nepridržavanja ugovorene razine kvalitete usluge, uključujući netočne i zakašnjele račune,
- metoda pokretanja postupaka za rješavanje sporova u skladu s točkom (f),
- informacije koje se odnose na prava potrošača, uključujući one o obradi pritužaba i sve informacije iz ove točke, jasno pripočene putem računa ili na internetskim stranicama elektroenergetskog poduzeća.

Uvjeti moraju biti poštteni i unaprijed dobro poznati. U svakom slučaju, te bi informacije trebale biti pružene prije sklapanja ili potvrđivanja ugovora. Kada se ugovori sklapaju putem posrednika, informacije koje se odnose na pitanja navedena u ovoj točki također se pružaju prije sklapanja ugovora;

- (b) dobiju prikladnu obavijest o svakoj namjeri izmjene ugovornih uvjeta i budu obaviješteni o svojem pravu na raskid ugovora nakon primitka te obavijesti. Pružatelji usluga svoje pretplatnike o svakom povećanju naknade izravno obavješćuju u odgovarajuće vrijeme, a najkasnije do isteka prvog obračunskog razdoblja nakon što povećanje stupi na snagu, na transparentan i razumljiv način. Države članice osiguravaju da potrošači imaju slobodu raskida ugovora ako ne prihvaćaju nove uvjete o kojima ih je obavijestio njihov pružatelj elektroenergetske usluge;
- (c) dobiju transparentne informacije o primjenjivim cijenama i tarifama te o standardnim uvjetima u pogledu pristupa elektroenergetskim uslugama i uporabe tih usluga;
- (d) raspolazu širokim izborom načina plaćanja, koji nisu neopravdano diskriminacijski za kupce. Sustavi predujmova moraju biti poštteni i prikladno odražavati vjerojatnu potrošnju. Svaka razlika u uvjetima mora odražavati troškove opskrbljivača različitih sustava plaćanja. Opći uvjeti moraju biti poštteni i transparentni. Moraju biti predstavljeni jasnim i razumljivim jezikom te ne smiju uključivati neugovorne prepreke za korištenje potrošačkih prava, primjerice pretjeranu ugovornu dokumentaciju. Kupci moraju biti zaštićeni od nepoštenih i obmanjujućih metoda prodaje;

(e) ne moraju plaćati za promjenu opskrbljivača;

⁽¹⁾ SL L 144, 4.6.1997., str. 19.

⁽²⁾ SL L 95, 21.4.1993., str. 29.

- (f) imaju korist od transparentnih, jednostavnih i jeftinih postupaka obrade njihovih pritužaba. Posebno, svi potrošači imaju pravo na dobru kvalitetu usluge i obrade pritužaba od strane svojeg pružatelja elektroenergetskih usluga. Takvi izvansudski postupci rješavanja sporova moraju omogućiti pošteno i brzo rješavanje sporova, po mogućnosti unutar tri mjeseca, te predvidjeti, kada je to opravdano, sustav povrata sredstava i/ili naknade. Trebali bi, kada je god to moguće, biti u skladu s načelima navedenima u Preporuci Komisije 98/257/EZ od 30. ožujka 1998. o načelima koja se primjenjuju na tijela odgovorna za izvansudsko rješavanje potrošačkih sporova ⁽³⁾;
 - (g) kada imaju pristup univerzalnim uslugama na temelju odredaba koje su države članice donijele na temelju članka 3. stavka 3., budu obaviješteni o svojim pravima u pogledu univerzalnih usluga;
 - (h) imaju na raspolaganju podatke o svojoj potrošnji te da mogu, izričitom suglasnošću i bez naknade, bilo kojem registriranom poduzeću za opskrbu dati pristup svojim mjernim podacima. Strana odgovorna za upravljanje podacima obvezna je dati te podatke poduzeću. Države članice definiraju format za predstavljanje podataka i postupak kojim dobavljači i potrošači imaju pristup podacima. Za tu se uslugu potrošaču ne obračunavaju dodatni troškovi;
 - (i) budu ispravno obaviješteni o stvarnoj potrošnji električne energije i troškovima dovoljno učestalo da bi mogli regulirati vlastitu potrošnju električne energije. Te se obavijesti daju u dostatnom vremenskom okviru, koji vodi računa o mogućnostima kupčeve mjerne opreme i predmetnom elektroenergetskom proizvodu. Treba voditi računa o troškovnoj učinkovitosti takvih mjera. Za tu se uslugu potrošaču ne obračunavaju dodatni troškovi;
 - (j) prime konačni obračun nakon svake promjene opskrbljivača električne energije najkasnije šest tjedana od promjene opskrbljivača.
2. Države članice osiguravaju provedbu inteligentnih sustava mjerenja koji doprinose aktivnom sudjelovanju potrošača na tržištu opskrbe električnom energijom. Provedba tih sustava mjerenja može biti podložna ekonomskoj procjeni svih dugoročnih troškova i koristi za tržište i pojedinog potrošača, ili tome koji je oblik inteligentnog mjerenja ekonomski razuman i troškovno učinkovit te koji je vremenski okvir ostvariv za njihovu distribuciju.

Takva se procjena provodi do 3. rujna 2012.

Podložno toj procjeni, države članice ili bilo koje nadležno tijelo koje one odrede priprema vremenski raspored s ciljem za razdoblje od najviše 10 godina za provedbu inteligentnih sustava mjerenja.

Ako se uvođenje naprednih brojila ocijeni pozitivnim, najmanje 80 % potrošača mora biti opremljeno inteligentnim sustavima mjerenja do 2020. godine.

Države članice, ili bilo koje nadležno tijelo koje one odrede, osiguravaju interoperabilnost tih sustava mjerenja koje će provesti na svojim državnim područjima i poklanjaju dužnu pažnju uporabi odgovarajućih standarda i najbolje prakse te važnosti razvoja unutarnjeg tržišta električne energije.

⁽³⁾ SL L 115, 17.4.1998., str. 31.

PRILOG II.

KORELACIJSKA TABLICA

Direktiva 2003/54/EZ	Ova Direktiva
Članak 1.	Članak 1.
Članak 2.	Članak 2.
Članak 3.	Članak 3.
Članak 4.	Članak 4.
Članak 5.	Članak 5.
—	Članak 6.
Članak 6.	Članak 7.
Članak 7.	Članak 8.
Članak 10.	Članak 9.
Članak 8.	Članak 10.
—	Članak 11.
Članak 9.	Članak 12.
—	Članak 13.
—	Članak 14.
Članak 11.	Članak 15.
Članak 12.	Članak 16.
—	Članak 17.
—	Članak 18.
—	Članak 19.
—	Članak 20.
—	Članak 21.
—	Članak 22.
—	Članak 23.
Članak 13.	Članak 24.
Članak 14.	Članak 25.
Članak 15.	Članak 26.
Članak 16.	Članak 27.
Članak 17.	Članak 29.
Članak 18.	Članak 30.
Članak 19.	Članak 31.
Članak 20.	Članak 32.
Članak 21.	Članak 33.
Članak 22.	Članak 34.
Članak 23. stavak 1. (prva i druga rečenica)	Članak 35.
—	Članak 36.
Članak 23. (ostatak)	Članak 37.
—	Članak 38.
—	Članak 39.
—	Članak 40.
—	Članak 41.
Članak 24.	Članak 42.

Direktiva 2003/54/EZ	Ova Direktiva
—	Članak 43.
Članak 25.	—
Članak 26.	Članak 44.
Članak 27.	Članak 45.
—	Članak 46.
Članak 28.	Članak 47.
Članak 29.	Članak 48.
Članak 30.	Članak 49.
Članak 31.	Članak 50.
Članak 32.	Članak 51.
Prilog A	Prilog I.